2023 ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПІЛЬНОЇ ОЦІНКИ

РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА

UNHCR
The UN Refugee Agency

Лютий 2024 р.

УВКБ ООН вдячні за підтримку донорам, які зробили внесок у цю операцію, а також тим, хто долучився до підтримки глобальних програм УВКБ ООН, надавши кошти цільового і нецільового призначення.
Найбільші донори УВКБ ООН у Молдові:

Австрія I Австралія для УВКБ ООН | Канада | Чеська Республіка | Данія | Європейський Союз | Фінляндія | Франція I Німеччина I Ісландія | Ірландія | Італія I Японія | Ліхтенштейн I Норвегія I Республіка Корея | Швейцарія | Швеція | Сполучені Штати Америки I Приватні донори.

Представництво УВКБ ООН у Молдові також вдячні за співпрацю представникам влади у Республіці Молдова на всіх рівнях, іншим агентствам ООН, представникаим приватного сектору та організаціям громадянського суспільства.

Слова подяки

Цей звіт ґрунтується на результатах спільної оцінки, проведеної УВКБ ООН у Молдові в жовтні 2023 року у партнерстві з членами робочої групи підзвітності перед постраждалим населенням (ААР). В оцінці брали участь біженці,[1] шукачі притулку та особи, які подали заяву на отримання статусу особи без громадянства та були визнані такими особами. УВКБ ООН висловлює подяку за активну участь та підтримку, надану членам робочої групи ААР, партнерам УВКБ ООН, місцевим органам влади, організаціям громадянського суспільства та донорам у підготовці цього звіту. Передусім УВКБ ООН відзначає стійкість і силу вимушено переміщених осіб та осіб без громадянства в Молдові і прагне підтримувати їх у розбудові власного життя, інтеграції, а також у створенні та використанні можливостей у своїх громадах.

Контакти
Natalia Kropivka
Community-Based Protection Officer
UNHCR, the Republic of Moldova

Tel.: +373 68315796
Email: kropivka@unhcr.org

[ФОТОГРАФІЯ НА ОБКЛАДИНЦІ:]
Дівчата виступають на церемонії відкриття Громадського центру Каушани.
©UNHCR/ Salahaldeen Abdulrahman

З вдячністю всім учасникам

Інші партнери

[1] У цьому звіті термін «біженці» охоплює українців, переміщених з України та/або тих, хто не може повернутися в Україну, незалежно від правового статусу, наданого їм молдовським законодавством, якщо такий існує. Сюди також входять громадяни інших країн, які отримали статус біженця в Україні та покинули країну внаслідок збройного конфлікту.

Зміст

Вступ	03
Короткий зміст висновків	04
Категорії - Основні висновки	10
Дорослі (без інвалідності)	10
Люди з інвалідністю	17
Люди з тяжкими захворюваннями	20
Літні люди (60+)	22
Біженці та шукачі притулку (українці та неукраїнці), статус яких визнано	25
Підлітки та молодь (15-25 років)	30
Підлітки та молодь (8-14 років)	34
Особи без громадянства та заявники на отримання статусу особи без громадянства	37
Етнічні роми	39
ЛГБТІК+ особи (напівструктуровані дискусії)	43
Рекомендації	45
Додаток 1 - Українські біженці, які мешкають у Придністровському регіоні	50

Вступ

*За станом на 31 грудня 2023 року Республіка Молдова забезпечує безпеку близько **120 700** українських біженців,[2] які не можуть повернутися на батьківщину внаслідок збройного конфлікту в цій країні. І це на додачу до тисяч біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства з різних країн світу, які також мешкають у Молдові. Попри такі виклики, як висока інфляція, енергетична криза та особливості сусідства з країною, що перебуває в стані конфлікту, Молдова продемонструвала неабияку щедрість, приймаючи на своїй території тих, хто постраждав від війни та конфлікту.*

У межах свого постійного прагнення активно взаємодіяти з вимушено переміщеними та особами без громадянства УВКБ ООН у жовтні 2023 року провело спільну оцінку (РА), щоб глибше зрозуміти ризики у сфері захисту, з якими стикаються ці спільноти. Ця оцінка спрямована на вивчення місцевого потенціалу, отримання зворотного зв'язку та пошук можливих рішень для вирішення виявлених проблем. Ініціатива передбачала проведення особистих фокус-групових дискусій з різними людьми, які потребують міжнародного захисту, зокрема з жінками, чоловіками, дівчатами та хлопцями з різних верств суспільства. Загалом учасниками стали - **261 людина**,[3] з яких 33 переміщених особи, які проживають у Придністровському регіоні. Серед учасників - **66% жінок і 34% чоловіків**. Дискусії охопили **18 районів Республіки Молдова**, учасники яких мешкають як у містах, так і в сільській місцевості, в центрах розміщення біженців, Центрі тимчасового розміщення шукачів притулку, в приватних помешканнях та приймаючих сім'ях.

18 січня 2023 року Уряд Республіки Молдова ухвалив важливе рішення[4] про надання тимчасового захисту (ТЗ) біженцям з України, а також деяким громадянам третіх країн. Це рішення, чинне з 1 березня 2023 року, стало важливим кроком у наданні більш безпечного правового статусу українським біженцям, сприяючи їхній інтеграції в Республіці Молдова.

Тимчасовий захист, чинний протягом одного року з можливістю продовження, забезпечує доступність низки прав і послуг, зокрема можливості працевлаштування, забезпечення тимчасовим житлом, невідкладної та первинної медичної допомоги, державної освіти для дітей, а також соціальної допомоги сім'ям з дітьми та неповнолітнім без супроводу дорослих. Станом на 22 січня 2024 року тимчасовий захист надано **31 280**[5] особам. Крім того, **6 969** громадян України отримали посвідки на постійне або тимчасове проживання. Водночас **1 156** осіб різних національностей шукали захисту в Молдові та отримали інші різноманітні правові статуси: 206 осіб отримали статус біженців (зокрема, один громадянин України), 357 осіб отримали гуманітарний захист (зокрема, 166 громадян України) і 593 особи стали шукачами притулку (зокрема, 129 громадян України).

[2] https://data.unhcr.org/en/country/MDA
[3] В РА 2023 року деякі учасники народилися в Молдові, але більшу частину свого життя прожили в Україні. З огляду на їхнє переміщення з України внаслідок збройного конфлікту, відповідно до міжнародного права вони не підпадають під визначення «біженці». Однак їхнє залучення до ФГД ґрунтується на їхньому тривалому проживанні в Україні та унікальному досвіді переміщення.
[4] https://www.legis.md/cautare/
[5] https://igm.gov.md/ro/content/

Фокус-група з шукачами притулку в офісі партнерської організації УВКБ ООН «Благодійний центр допомоги біженцям» © CCR

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ВИСНОВКІВ

Основна увага при проведенні спільної оцінки була зосереджена на отриманні глибокого розуміння рівнів місцевої інтеграції та залучення біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства в Молдові, а також на виявленні перешкод на шляху інтеграції та можливостей для подолання цих перешкод, визначених самими постраждалими громадами.

Результати спільної оцінки підкреслюють тісний взаємозв'язок між правовим статусом переміщених осіб у Республіці Молдова та їхніми перспективами інтеграції

Результати спільної оцінки підкреслюють тісний взаємозв'язок між правовим статусом переміщених осіб у Республіці Молдова та їхніми перспективами інтеграції та залучення в місцеві громади. Наприклад, вихідці з України, які отримали статус тимчасового захисту, продемонстрували більш високий рівень залученості до своїх громад і кращий рівень доступу до послуг, що надаються державою, порівняно з шукачами притулку. Зокрема, це стосувалося доступу до послуг охорони здоров'я та освіти, а також доступу до ринку праці.

Водночас, на думку учасників РА, отримання **тимчасового захисту** не допомогло вирішити інші важливі проблеми, з якими вони зіткнулися. Що стосується доступу до ринку праці, то, наприклад, мовний бар'єр, доступність послуг з догляду за дітьми, невідповідність кваліфікації та низька заробітна плата продовжують згадуватися як перешкоди на шляху до працевлаштування. Однак, попри ці перешкоди, порівняно з 2022 роком, більше учасників РА різного віку та походження заявили, що змогли знайти роботу в Молдові або ж перебувають у процесі її пошуку.

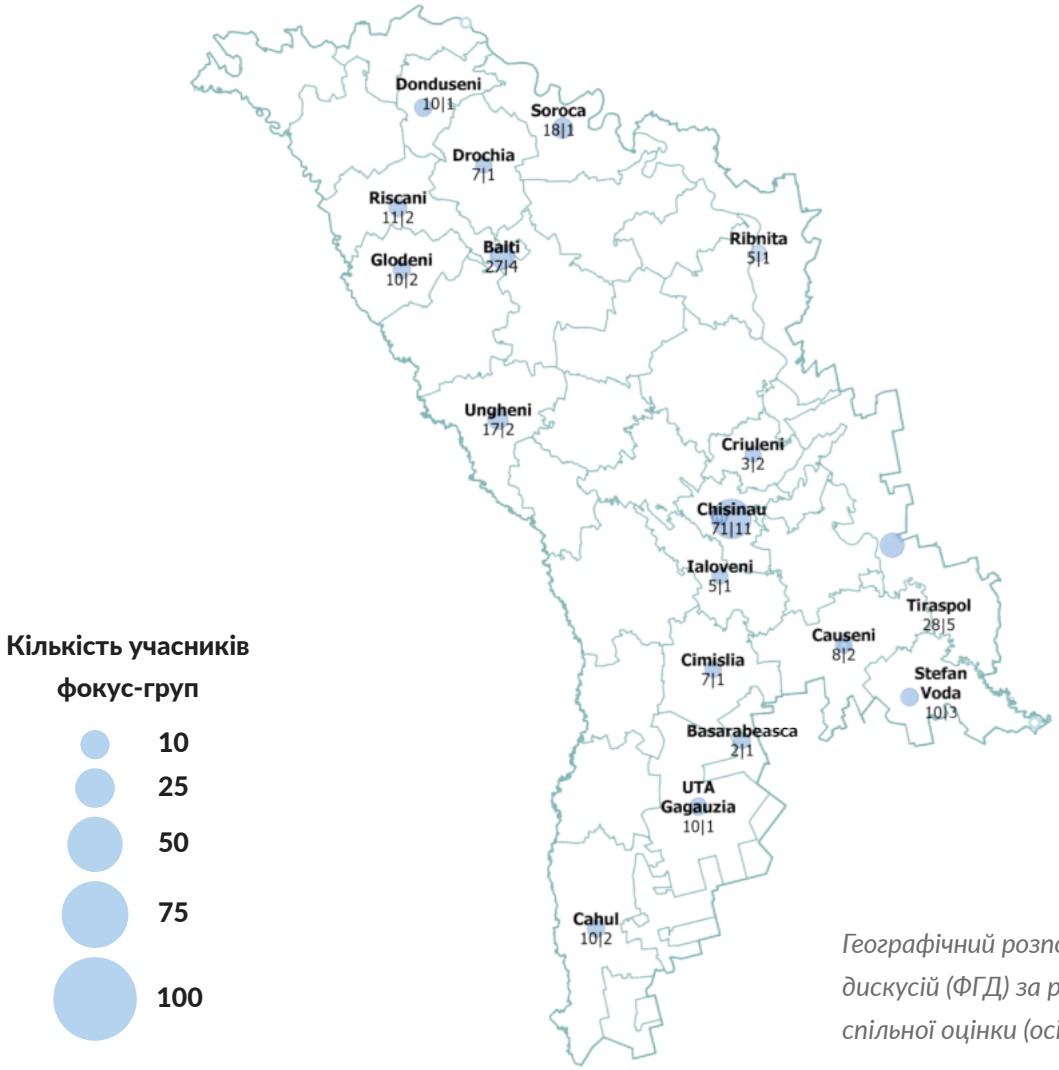

Географічний розподіл фокус-групових дискусій (ФГД) за результатами спільної оцінки (осіб/ФГД)

Як і під час минулорічної спільної оцінки, українські біженці повідомили, що вирішили жити в Молдові насамперед через її близькість до України та наявність родичів у цій країні. Однак, на відміну від минулорічних результатів, учасники Спільного оцінювання 2023 року описали своє перебування в Молдові як більш усталене, ніж раніше, з очікуванням більш тривалого перебування в країні. Частково це можна пояснити збільшенням кількості випадків набуття правового статусу в Молдові, переважно тимчасового захисту, а також поліпшенням доступу до супутніх прав і послуг. Однак це також відображає тривалий характер конфлікту в Україні. Хоча більшість учасників з України все ще планували повернутися в Україну після закінчення війни, вони висловлювали меншу нагальність цього наміру. Деякі учасники висловили намір залишитися в Молдові надовго, навіть після закінчення війни.

Попри наміри та очікування залишитися в Молдові на середньострокову перспективу, багато учасників РА заявили про труднощі з доступом до певних послуг. Як і в 2022 році, доступ до охорони здоров'я залишився на першому місці серед проблем, що викликають занепокоєння. **Доступність, ціна і якість медичних послуг** в Молдові були відзначені як проблеми не тільки українськими біженцями, а й шукачами притулку різних національностей. Хоча тимчасовий захист призвів до певного поліпшення медичного обслуговування, чимало учасників з усієї країни різного віку та походження повідомили про недоступність необхідних медичних послуг та їхню високу вартість. Особливо це характерно для тих, хто мешкає в містах, тоді як жителі сільських районів Придністровського регіону назвали брак профільних лікарів основною причиною занепокоєння.

Про доступ до недорогого та задовільного **житла та умов проживання** також говорили як про зростаючу проблему учасники різних категорій, як це вже відзначалося у 2022 році. Протягом 2023 року люди зіткнулися з додатковими клопотами та викликами через закриття багатьох пунктів розміщення біженців (ЦРБ), а програми допомоги з орендою житла, запропоновані партнерами, розглядалися лише як тимчасове рішення. З огляду на те, що загальна доступність підтримки з оренди житла від міжнародних організацій скорочується, людям стало важче знайти доступне житло, і вони заявили, що часто обирають житло, в якому не вистачає найнеобхідніших речей, або живуть з великими родинами в маленьких, переповнених квартирах чи будинках. У 2023 році, як і роком раніше, гострими залишалися проблеми, пов'язані з потребами в зимовий період, з огляду на високу вартість опалення та потребу в теплому одязі та взутті.

Ще одним важливим висновком спільної оцінки стало зниження довіри біженців до існуючих **інформаційних ліній**. Під час численних фокус-груп по всій країні учасники різного віку та з різних верств населення зазначали, що існуючі гарячі лінії не є ефективними, а якість інформації та послуг, що надаються операторами, низька. Як і минулого року, основними джерелами інформації про послуги в Молдові, про які знали люди, були веб-сайти та колл-центри УВКБ ООН та уряду (dopomoga.gov.md, Зелена лінія, веб-сайт УВКБ ООН). Водночас учасники також відзначили, що групи допомоги в соціальних мережах, таких як Telegram, Viber та Facebook, стали в нагоді та є надійними джерелами інформації.

Щодо **соціальної згуртованості** між українськими біженцями та місцевими громадами, не було зафіксовано значних змін порівняно з 2022 роком, а загальна ситуація залишається доволі позитивною. Водночас, результати РА за 2023 рік, як і в попередньому, підтвердили ускладнення ситуації щодо соціальної згуртованості на півночі Молдови, де були виявлені проблеми як між громадами (горизонтальна соціальна згуртованість), так і між громадами та державними структурами (вертикальна соціальна згуртованість). Діти та молодь з різних куточків країни також піднімали важливі питання соціальної згуртованості, згадуючи про випадки знущань над українськими учнями в місцевих навчальних закладах.

Що важливо, у порівнянні з попереднім роком, ромські біженці висловили думку, що вони почуваються більш інтегрованими в місцеві громади, і відзначили позитивні зрушення щодо цього. Втім, вони все ще висловлюють значну стурбованість щодо дискримінації у доступі до певних прав. Ці занепокоєння, щоправда, були більш конкретними, ніж торік, і з визначеними чіткими заходами, які можна було б вжити для їхнього вирішення.

Шукачі притулку та особи без громадянства стикалися з такими ж проблемами, як зазначено вище, однак шукачі притулку та особи без громадянства особливо розчаровані відсутністю надійного правового статусу та супровідних документів, що, на їхню думку, обмежує їхній доступ до прав та послуг. Як і минулого року, багато учасників висловили занепокоєння щодо тривалості процедур визначення статусу біженця та особи без громадянства. Шукачі притулку скаржилися на якість юридичних послуг, надаваних державою під час оскарження негативних рішень про надання притулку, прийнятих Генеральною інспекцією з питань міграції. Шукачі притулку з інших регіонів також вказували на додаткові перешкоди, що пов'язані з мовними та культурними відмінностями, як такі, що впливають на їхню здатність знайти підходящу роботу та задовольнити свої базові потреби.

Що стосується **освіти**, спостерігається певне зростання кількості дітей українських біженців у місцевих школах Молдови порівняно з минулим роком.[6] Більшість учасників РА, які навчаються в молдовських школах, відзначили позитивний досвід, хоча також були зафіксовані поодинокі випадки булінгу, пов'язані з політичними поглядами. Деякі біженці зіткнулися з труднощами, пов'язаними з місцевою системою освіти, зокрема «холодний» прийом з боку місцевих учнів і вчителів, а також відмінності в навчальних програмах, зокрема, з російської мови та історії Молдови. Деякі батьки застосовують подвійний підхід, реєструючи своїх дітей як в місцевих школах, так і онлайн в українських школах, прагнучи збалансувати соціалізацію та поліпшення успішності завдяки володінню мовою. Жителі сільської місцевості рідше брали участь у позашкільних заходах, причому відсутність транспорту згадувалася як суттєва перешкода у доступі до них.

[6] Станом на кінець 2022-2023 навчального року 1 815 українських біженців були зараховані до молдовських шкіл. Станом на кінець жовтня 2023 року, за даними Міністерства освіти і досліджень, кількість українських студентів зросла до 2 143 осіб.

Що ж до **соціальних та адміністративних послуг**, то, як і минулого року, згадувався загальний брак інформації про доступні для українських біженців послуги, а також про критерії, за якими вони можуть отримати ці послуги. Деякі люди зазначили, що отримали одноразову допомогу від муніципалітету після прибуття, а люди з інвалідністю підтвердили, що їхні посвідчення про інвалідність, видані в Україні, були визнані в Молдові. Деякі біженці літнього віку повідомили, що отримують українські пенсії, зазначивши, що це єдина допомога, яку вони отримують. Загалом, поінформованість учасників про соціальну допомогу та послуги насамперед стосувалася підтримки, яку надають міжнародні організації, зокрема, у вигляді грошової допомоги. Однак учасники відзначили зменшення доступності допомоги порівняно з попереднім роком. Це свідчить про залежність від підтримки неприбуткових організацій, яку буде важко зберегти в довгостроковій перспективі, зважаючи на ймовірне подальше скорочення допомоги українським біженцям у Молдові з боку неприбуткових та інших організацій при відсутності суттєвих змін загальної ситуації з переміщенням.

Фокус-групові дискусії, проведені в **Придністровському регіоні**, показали, що ситуація там складніша, ніж в інших регіонах країни, аналогічно як і висновки, зроблені в рамках РА 2022. Більшість людей зазначили, що можливостей для працевлаштування в регіоні мало і що робота низькооплачувана. Що стосується **доступу до інформації**, люди з Придністровського регіону заявили, що вони загалом не відчувають себе причетними до жодного з існуючих інформаційних каналів для біженців у країні. Вони висловили потребу в інформаційному ресурсі, присвяченому доступним послугам, допомозі та подіям у Придністровському регіоні. Що ж до **освіти**, то Придністровський регіон вирізняється позитивними показниками: діти всіх учасників відвідують місцеві школи і загалом позитивно відгукуються про навчання. З іншого боку, учасники повідомили про відсутність довіри до місцевих лікарів, висловлюючи занепокоєння щодо їхньої технічної компетентності. Доступ до якісної **медичної допомоги** визнаний дорогим, а вартість і складність поїздок до Кишинеу по медичну допомогу було названо ще однією перешкодою в регіоні.

Учасники, які мешкають у Придністровському регіоні, загалом мали позитивні комунікації з місцевими жителями, взаємодіючи з ними з різних нагод. Багатьом допомогло те, що у них родичі в цьому регіоні. Однак дехто відзначив певні обмеження у можливості вільно висловлювати свої політичні погляди, що стримувало відкриту дискусію в громаді. Деталізовані висновки фокус-групових дискусій, проведених у Придністровському регіоні в рамках Спільної оцінки 2023 року, відображені в Додатку 1.

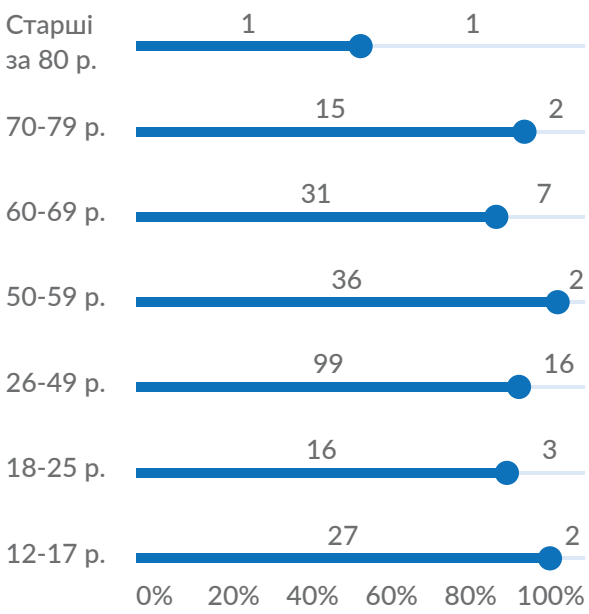

Загальна кількість учасників з розбивкою за віковими групами та географічним розташуванням.

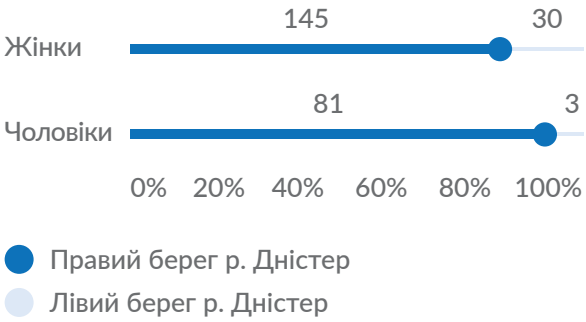

Загальна кількість учасників з розбивкою за статтю та географічним розташуванням.

КАТЕГОРІЇ - ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

Примітка: Перед розділом наративного аналізу кожного профілю наведено «основні порушені питання». Ці питання базуються на частоті певних тем, які піднімалися учасниками під час фокус-групових дискусій (ФГД).

Дорослі біженці

Основні порушені питання:

- Перешкоди в отриманні правового статусу
- Труднощі у доступі до фінансових послуг
- Проблеми, пов'язані з проживанням
- Труднощі у доступі до належного медичного обслуговування
- Обмеженість доступу до офіційного працевлаштування

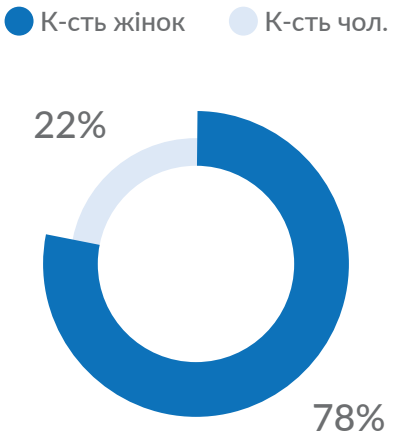

Мал. 1 Розподіл дорослих учасників ФГД за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**14**	**112**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	11	94
Проживання у ЦРБ	3	18
Проживання у міських районах	12	94
Проживання в сільських районах	2	18

Загальна ситуація

Як зазначалося вище, біженці в Молдові в основному - це жінки і діти. Станом на 31 грудня 2023 року 56% українських біженців - дорослі. Хоча точних даних про те, який відсоток дорослих біженців не мають інвалідності, немає, за оцінкою Багатосекторальної оцінки потреб на 2023 рік (БСОП), їхня частка становить близько 40% від загальної кількості біженців.[7] Вони становлять значну частину біженців, які, за наявності необхідних умов і ресурсів, здатні до самозабезпечення.

[7] https://repository.impact-initiatives.org/document/reach

Нам потрібні уроки румунської мови. Не тільки для дітей, а й для дорослих. Є заняття в Каушанах, але це дуже далеко.

Жінка-біженка з району Дрокія

Українські та молдовські жінки беруть участь в одному з багатьох заходів, що проводяться в громадських центрах за підтримки УВКБ ООН, Дондушень
© UNHCR/Salahaldeen Abdulrahman

Наміри

Всі учасники даних ФГД, попри їхні житлові умови або місцезнаходження, висловили задоволеність своїми нинішніми умовами життя в Молдові. Більшість висловилися за повернення в Україну після завершення війни, підкреслюючи важливість вирішення збройного конфлікту для їхнього потенційного повернення. З іншого боку, деякі учасники, чиї будинки в Україні були зруйновані під час бойових дій, заявили, що вони розглядають можливість залишитися в Молдові навіть після завершення конфлікту, хоча б для того, щоб був час для відбудови та поновлення роботи служб. Люди, котрі опинилися в такій ситуації, зазвичай оселялися в міських районах, мешкаючи в приватних помешканнях.

Рекомендації від біженців:

• Після завершення війни створити умови, сприятливі для повернення тих, хто прагне повернутися додому, надаючи підтримку у вигляді пільг і житла тим, чиї будинки були пошкоджені або зруйновані.

Правовий статус

Більшість учасників вдало пройшли процедуру отримання тимчасового захисту (ТЗ). Водночас, дехто повідомив, що отримав альтернативні форми правового статусу в Молдові, зокрема, посвідку на проживання або, за можливості, громадянство Молдови. Респонденти, які проживають в ЦРБ, переважно повідомили, що процес отримання ТЗ був безперешкодним. Тим часом, люди, які проживають у приймаючих сім'ях або в приватному житлі, повідомили, що стикаються з проблемами при реєстрації для отримання тимчасового захисту, наприклад, їм доводиться неодноразово звертатися до Генеральної інспекції з питань міграції (ГІМ), щоб надати додаткові документи, що підтверджують їхнє проживання в Молдові.

Попри певні труднощі, учасники відзначили загалом позитивний ефект від отримання ТЗ, особливо ті, хто мешкає в сільській місцевості. Вони зазначили, що завдяки ТЗ їхні діти змогли повноцінно навчатися в місцевих школах, отримали доступ до основних послуг та загалом відчули себе більш благополучно. Однак недоліки також були відзначені, зокрема міським дорослим населенням, яке вказало на труднощі з отриманням банківського рахунку зі статусом ТЗ, що вказує на потребу подальшого вдосконалення правових та адміністративних процесів, пов'язаних з ТЗ.

Проживання

Учасники, які мешкають у сільській місцевості, мали різні умови проживання, зокрема, у родичів та в приймаючих сім'ях місцевої громади. Хоча більшість назвала свої умови проживання комфортними і задовільними, з доступом до основних зручностей, чимало хто відзначив фінансові труднощі, зокрема, з опаленням і витратами на придбання дров на зимовий період. Дехто відзначив, що розглядає варіант переїзду до дешевшого житла на зимові місяці з огляду на високі витрати на опалення, наголошуючи на тому, що треба вирішувати питання, пов'язані з викликами, що виникають узимку. Для людей, які мешкають у міських районах, умови проживання також відрізнялися. Більшість з них відзначили задовільні умови, але деякі зазначили про переповнення житла через проживання з родичами, а також про труднощі пошуку прийнятного житла для своїх родин. Люди в ЦРБ загалом відзначили пристойні умови проживання, але зауважили про обмежений доступ до об'єктів водопостачання, санітарії та охорони здоров'я (WASH), таких як туалети та душові кабіни. Вартість зимового одягу та взуття була названа всіма учасниками як одна з головних проблем зимового періоду.

Рекомендації від біженців:

- **Збільшити обсяги забезпечення дровами та зимовим одягом і взуттям на холодний період року.**

Доступ до послуг з охорони здоров'я

Незалежно від місця проживання, міських чи сільських районів, біженці неодноразово зазначали про проблеми з доступом до послуг з охорони здоров'я. Очевидно, що це було одне з їхніх головних занепокоєнь. Попри те, що повідомлялося про випадки надання безкоштовної невідкладної медичної допомоги чуйними лікарями, багато хто відзначав, що висока вартість процедур і медикаментів перешкоджає отриманню необхідних медичних послуг, навіть після отримання тимчасового захисту. Особливо наголошувалося на відсутності спеціалістів та певних ліків, зокрема в сільській місцевості, де медичні послуги описані як неналежні.

У Кишиневі ситуація, за відгуками, порівняно краща, але в решті регіонів країни якість медичної допомоги багатьма оцінюється як переважно незадовільна. Один з учасників описав випадок у Сороках, коли пацієнт, який пережив серцевий напад, не мав негайного доступу до необхідної допомоги, що підкреслює гостру потребу в поліпшенні медичних послуг за межами столиці. Звичайно, варто зауважити, що деякі з проблем у сфері охорони здоров'я, на які вказують біженці, стосуються і громадян Молдови, що відображає проблеми в національній системі охорони здоров'я в цілому.

Учасники ФГД з Придністровського регіону висловили особливе занепокоєння щодо відсутності профільних лікарів у регіоні. Як наслідок, за їхніми словами, біженці їдуть до Кишинеу, щоб отримати доступ до медичних послуг, якщо взагалі не повертаються в Україну заради прийому у лікаря.

Зайнятість та засоби до існування

Для дорослих українських біженців у різних регіонах динаміка зайнятості викликала певні труднощі. У сільській місцевості більшість учасників покладалися на фінансову допомогу УВКБ ООН для покриття витрат, доповнену пенсіями, підтримкою сім'ї або заощадженнями. Серед перешкод на шляху до працевлаштування - обмаль можливостей знайти роботу, часто сезонну та неофіційну, а також труднощі з доглядом за дітьми, мовний бар'єр, питання доїзду та бюрократичні складнощі.

У міських районах, особливо для тих, хто проживає в ЦРБ, фінансова допомога залишалася основним джерелом доходу для більшості учасників, що доповнювалося онлайн-роботою в Україні або в регіоні, а також підтримкою сім'ї та заощадженнями.

Багато хто висловив розчарування щодо пошуку роботи, зазначивши, що часто просто не знають про можливості працевлаштування, що їм потрібні професійні курси, що, як правило, недоступні за межами Кишинеу, і що робота, яку пропонує Національна агенція зайнятості, часто не відповідає їхньому досвіду та освіті.

На лівому березі Дністра забезпечити себе роботою здавалося ще складнішим, а пропозиції роботи описані як нечисленні та низькооплачувані. Водночас, українці, які перебувають у Придністровському регіоні, розповідали про необхідність сплачувати підвищені податки, встановлені фактичною владою.

Рекомендації від біженців:

- **Створити можливості для працевлаштування в селах за межами Кишинеу та забезпечити доступ до курсів підвищення кваліфікації.**
- **Поліпшити транспортне сполучення в сільській місцевості, щоб дати людям змогу добиратися до робочих місць, розташованих в інших населених пунктах.**

Соціальні та адміністративні послуги

Ніхто з дорослих людей без інвалідності, які брали участь у ФГД і проживають у сільській місцевості, не заявив, що вони отримували або зверталися по соціальну допомогу в Молдові. Однак вони відзначили, що не робили цього, живучи в Україні.

Юлія (праворуч) з матір'ю Галиною в помешканні їхньої родини в селі Ботнарешть Ной на півдні Молдови. Сім'ю з чотирьох осіб приймає молдовська родина.
© UNHCR/Andrew McConnell

Досвід учасників, які мешкають в Центрах розміщення біженців (ЦРБ) у міських районах, щодо отримання соціальної допомоги був різноманітнішим: деякі з них отримували в Україні допомогу матерям-одиначкам або субсидії на оплату комунальних послуг на підставі низького рівня доходів. Більшість учасників, однак, заявили, що вони не потребують соціальної допомоги і тому не зверталися по неї.

В одному з населених пунктів на півночі Молдови учасники ФГД повідомили, що місцева влада, зокрема соціальні працівники, здається, не визнають присутності біженців у своїй громаді, на думку учасників, для того, щоб уникнути додаткової роботи. Так, за словами учасників, влада не дозволила гуманітарним організаціям, що хотіли допомогти біженцям, приїхати в цей район, мотивуючи це тим, що там не проживають біженці. Муніципалітет також не надавав жодної соціальної підтримки. Учасники ФГД зазначили, що це породжує недовіру між біженцями та владою, перешкоджаючи їхній інтеграції в місцеву громаду.

Доступ до освіти

Понад половина учасників ФГД серед дорослих, незалежно від типу розміщення і місцевості проживання, вказали, що влаштували своїх дітей до місцевих дитячих садків, шкіл або університетів. Майже всі зазначили про позитивний досвід у цьому питанні, за винятком одного випадку булінгу в школі, пов'язаного з політичними поглядами.

Деякі батьки застосовують подвійний підхід, реєструючи своїх дітей як в місцевих школах очно, і онлайн в українських школах. Таким чином батьки сподівалися збалансувати переваги соціалізації в місцевих школах з гнучкістю онлайн-навчання, забезпеченням володіння мовою та визнанням академічних сертифікатів у разі повернення в Україну.

Деякі батьки повідомили, що обрали для своїх дітей виключно онлайн-навчання. Переважно це - діти старшого віку, які навчаються в старших класах, інститутах чи університетах, або в місцях, де немає російськомовних шкіл.

Що стосується позашкільних заходів, то хоча учасники з різних населених пунктів і повідомили, що їхні діти мають різноманітні можливості, ті, хто живе в селах, вказали, що вони стикаються з нестачею або взагалі не мають таких можливостей. За їхніми словами, хоча в сусідніх селах і могли пропонувати такі заходи, біженцям часто не вистачало транспорту, щоб відвідати їх.

Всі учасники, котрі проживають у Придністровському регіоні, повідомили, що їхні діти ходять до місцевих шкіл, імовірно, через більшу доступність шкіл з російською мовою викладання. Наявність шкіл з українською мовою викладання учасники вважали важливим фактором, що полегшує доступ до освіти.

Доступ до інформації

Більшість учасників ФГД зазначили, що вони активно шукали інформацію про доступну допомогу та правову підтримку через сайт dopomoga.md, соціальні мережі та гуманітарні організації. Однак учасники, мешканці міських районів, відзначили труднощі з використанням цих джерел інформації, вказуючи на запізнілу інформацію про доступну гуманітарну допомогу, що, за їхніми словами, призвело до того, що вони втратили можливості отримати допомогу через те, що програми були вже переповнені або закриті.

Багато учасників відзначили, що основне джерело інформації щодо реагування на проблеми біженців - «Зелена лінія» - є неефективним, і запропонували розділити канали для отримання інформації та подання скарг.

Згуртованість громади та мирне співіснування

Більшість учасників ФГД, мешканців сільської місцевості, які проживають у приватних помешканнях або в приймаючих сім'ях, а також ті, хто проживає в ЦРБ у містах, повідомили про відсутність серйозних конфліктів між біженцями та представниками приймаючої громади, що свідчить про загалом мирне співіснування цих двох груп населення. Учасники підкреслили важливість громадських зв'язків та взаємодії, відзначивши позитивну еволюцію у своїх відносинах з місцевим молдовським населенням.

Переважання російської мови в деяких сільських районах відіграло важливу роль у полегшенні комунікації між двома громадами, сприяючи більш плавній взаємодії та взаєморозумінню. Активна участь біженців у громадських заходах, інформація про які поширювалася через примерії та навчальні заклади, продемонструвала їхнє прагнення брати участь у місцевих заходах і робити позитивний внесок у життя громади.

Досвід біженців, мешканців міських районів, особливо в приватному житлі або в приймаючих сім'ях, був не настільки позитивним: біженці розповідали як про позитивні, так і про негативні випадки взаємодії з місцевою громадою. Попри спільний позитивний досвід, були й випадки негативної взаємодії, зокрема, у двох населених пунктах на півночі Молдови. Учасники ФГД з цієї місцевості зазначили, що проблеми коріняться в поганій комунікації між двома громадами, а також у (помилковому) переконанні деяких представників приймаючої громади, що гуманітарна допомога, що надається українським біженцям, фінансується урядом Молдови, а не міжнародним співтовариством.

У сільській місцевості люди дезінформовані. Сусід сказав, що вони [уряд Молдови] дали українцям 7 мільйонів євро. Вони [українські біженці] сидять і не працюють, краще б ці гроші додали до наших пенсій». Люди дезінформовані і думають, що у нас є гроші.

Жінка-біженка з Дрокії

20-річна Дженніфер, українська біженка, яка живе в столиці Молдови Кишиневі, сортує книги, подаровані місцевій неурядовій організації "Лаолалта", у Громадському центрі 151, що діє за підтримки УВКБ ООН.
© UNHCR/Colin Delfosse

Група переконана, що для зміцнення довіри та співпраці між біженцями та місцевими мешканцями важливо, щоб міжнародні організації також надавали підтримку місцевому населенню.

Рекомендації від біженців:

- Інформувати членів місцевої громади про джерела фінансування українських біженців, а також про підтримку, яку надають донори та гуманітарні організації соціально незахищеним громадянам Молдови.
- Включити місцевих соціально незахищених людей до розподілення гуманітарної допомоги.

Люди з інвалідністю

Основні порушені питання:

- Занепокоєння щодо механізмів зворотного зв'язку та подання скарг
- Недоступність житла
- Неналежний доступ до послуг з охорони здоров'я
- Потреба в доступній процедурі реєстрації для отримання тимчасового захисту та наявності мобільних бригад

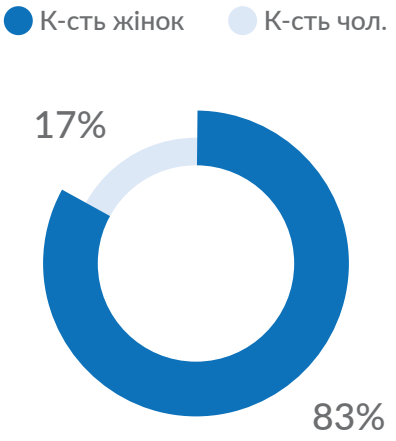

Діаграма 3 Розподіл учасників ФГД з інвалідністю за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**3**	**6**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	2	5
Проживання у ЦРБ	1	1
Проживання у міських районах	1	3
Проживання в сільських районах	2	3

Загальна ситуація

Вичерпної статистики щодо кількості біженців з інвалідністю в Молдові не існує. За даними БСОП 2023 року, 6% опитаних повідомили, що мають інвалідність, і 13% родин повідомили, що мають принаймні одного члена сім'ї з інвалідністю. За даними дослідження УВКБ ООН у сфері захисту, проведеного у 2023 році (січень-жовтень 2023 року), 19% опитаних мали особливі потреби, зокрема інвалідність або серйозні захворювання, такий же відсоток серед тих, хто отримував грошову допомогу УВКБ ООН (станом на 31 грудня 2023 року). Для виявлення людей з інвалідністю використовувався короткий набір запитань Вашингтонської групи, який містить основні запитання щодо здатності опитуваних бачити, чути, ходити, запам'ятовувати або концентрувати увагу, доглядати за собою та спілкуватися. Незалежно від точної кількості, відсоток людей з інвалідністю серед біженців значний, що вимагає оперативних і стратегічних заходів, спрямованих на задоволення їхніх конкретних потреб.

Наміри

Більшість учасників РА з інвалідністю проживає в Молдові з 2022 року, або в приймаючих сім'ях, або в приватному житлі. Як і у випадку з іншими біженцями, їхній спільний намір - залишитися в Молдові до закінчення війни в Україні. Під час ФГД вони наголошували на значенні дружніх відносин, які вони встановили в Молдові, та постійній підтримці, яку вони отримують завдяки суспільним зв'язкам, як на причинах, що спонукають їх залишитися в країні в середньостроковій перспективі.

Доступ до інформації

Учасники РА з інвалідністю, здебільшого, зазначали, що покладаються на канали онлайн-медіа для отримання доступу до необхідної інформації, при цьому найбільш авторитетними джерелами є групи у Facebook та канали у Viber. Учасники з сільської місцевості покладалися також на друковані інформаційні матеріали, що розповсюджувалися різними НУО та місцевими органами влади. Зрештою, учасники мали змогу дізнатися про конкретні послуги, доступні для біженців з інвалідністю, за допомогою гарячої лінії, доступної 24/7, організованої неурядовою організацією з захисту прав людей з інвалідністю «Keystone».

Усі учасники одностайно висловили невдоволення «Зеленою лінією», критикуючи її за брак достовірної інформації, відсутність чуйності та відсутність координаційного осередку, здатного запропонувати узгоджені рішення.

Проживання

Більшість людей жили в приймаючих сім'ях, деякі винаймали житло. Ті, хто винаймає приватне житло, зазначили, що це складно фінансово, але можливо завдяки програмам допомоги з оренди житла, що пропонуються гуманітарними організаціями. Ті, хто проживає в приймаючих сім'ях, висловили невпевненість щодо тривалості їхніх домовленостей. Люди з інвалідністю, мешканці сільської місцевості, усі жили у приймаючих сім'ях. Умови життя, однак, описуються як складні, оскільки часто житло не має умов доступності.

Правовий статус

Усі люди, які брали участь у ФГД, успішно отримали тимчасовий захист. Респонденти з сільської місцевості відзначили значну підтримку, яку вони отримали від мобільної бригади під час процесу реєстрації.

У міських районах учасники описували процес подання заявок як легкий, а основною мотивацією для отримання ТЗ був вступ їхніх дітей до місцевих шкіл.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

Учасники ФГД з інвалідністю, мешканці сільської місцевості, поділилися позитивним досвідом щодо доступу до певних послуг охорони здоров'я, таких як послуги сімейних лікарів та ліки, що надаються НУО. Респонденти, які проживають у міських умовах, згадували про підтримку, отриману від неприбуткових організацій, але називали її недостатньою, особливо якщо вони потребували дорогої ортодонтичної або хірургічної допомоги, яку гуманітарні організації, як правило, не покривають.

Соціальні та адміністративні послуги

Майже всі учасники ФГД з інвалідністю, які проживають у сільській місцевості, зазначили, що не отримують соціальної допомоги від України. Лише одна людина вказала, що отримує пенсію від України. Більшість учасників не знає, яким чином звертатися по соціальні послуги в Молдові. Лише один учасник опитування повідомив, що отримав одноразову грошову допомогу від молдовського департаменту соціальної допомоги після прибуття в країну. Загалом, обізнаність учасників про соціальну допомогу та послуги здебільшого обмежувалася підтримкою, що надається неприбутковими організаціями, зокрема, грошовою допомогою.

Учасники ФГД схвально відгукнулися про те, що їхні українські посвідчення про інвалідність були визнані молдовською владою, що позбавило їх від додаткових бюрократичних труднощів під час переселення. У той же час, визнання посвідчень не надавало доступу до будь-яких соціальних виплат, пов'язаних з інвалідністю, в Молдові.

> *Шукайте і обов'язково знайдете.*
>
> Біженка з Криулянського району

Марія, переселенка з Одеси, знайшла притулок у Молдові разом з донькою через війну. Зараз вона користується інвалідним візком для пересування. Інтеграція людей з інвалідністю є пріоритетом УВКБ ООН відповідно до нашої політики щодо віку, статі та різноманітності.

© UNHCR/Eugenia Ciurca

Зайнятість та засоби до існування

Проблеми з працевлаштуванням для тих із них, хто проживає в містах, були схожими на проблеми працездатних біженців, зокрема відсутність можливостей для догляду за дітьми для одиноких матерів і перешкоди для виходу на ринок праці без певної професійної підготовки. Ситуація в сільській місцевості ще складніша: учасники ФГД вказували на нестачу можливостей для заробітку та значні перешкоди у працевлаштуванні людей з фізичними обмеженнями.

Люди з тяжкими захворюваннями

Основні порушені питання:

- Відсутність мобільних груп для реєстрації ТЗ
- Проблеми пов'язані з забезпеченням помешкання для тих, хто отримує допомогу на винаймання житла
- Неналежний доступ до послуг з охорони здоров'я

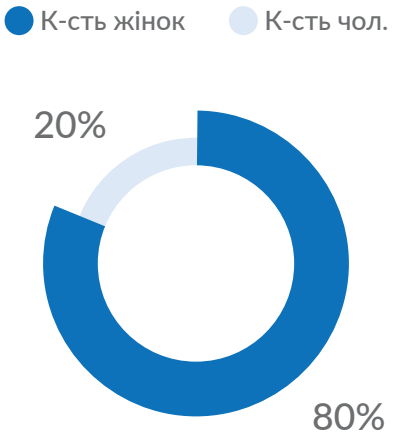

Діаграма 3 Розподіл учасників ФГД з тяжкими захворюваннями за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	4	5
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	4	5
Проживання у міських районах	2	3
Проживання в сільських районах	2	2

Загальна ситуація

За даними Моніторингу захисту УВКБ ООН, 12% українських родин, які проживають у Молдові, мають щонайменше одного члена сім'ї з серйозними захворюваннями. 38% з них - літні біженці, віком понад 60 років.

Наміри

Учасники ФГД з серйозними захворюваннями є мешканцями як міських, так і сільських районів і проживають у Молдові з 2022 року. Спільний намір цих біженців - залишитися в Молдові до закінчення війни в Україні, при цьому деякі з них відзначили гостинність, з якою їх прийняли в цій країні. Жоден з них не висловив зацікавленості в переїзді в інше місце.

Правовий статус

У той час як учасники ФГД з тяжкими захворюваннями, мешканці міських районів, зазначили, що отримували ТЗ без будь-яких серйозних перешкод, мешканці сільської місцевості повідомили, що відсутність мобільних бригад ГІМ для реєстрації ТЗ є для них значною перешкодою в отриманні легального статусу ТЗ.

Як позитив, учасники відзначали, що доступ до послуг охорони здоров'я поліпшився після того, як вони отримали тимчасовий захист. Деякі учасники мали посвідки на проживання, що дозволяло їм мати кращий доступ до медичних послуг, ніж людям з тимчасовим захистом, зокрема доступ до медичного страхування.

Вова, старший з трьох братів, зіштовхнувся з наслідками, що змінили його життя, після стрибка зі скелі у віці 14 років, що призвело до травми хребта. Зараз йому 22 роки, він залишив Україну через війну і зараз проживає в Молдові. Вова дуже хоче вийти на вулицю і насолодитися природою, підкреслюючи вплив вимушеного переміщення на людей з інвалідністю. «Перше, що я зроблю, коли сяду в свій новий візок, - вийду на вулицю. Просто посиджу на вулиці, подивлюся на дерева, подихаю», - каже Вова.

© UNHCR/Eugenia Ciurca

Проживання

Умови проживання учасників варіювалися від сільської місцевості до міста. Усі мешканці сільської місцевості жили у приймаючих сім'ях. У міських районах деякі учасники проживали в приймаючих сім'ях, сплачуючи лише комунальні послуги, а інші спочатку жили у друзів, а потім перейшли на винайм житла за підтримки НУО, що допомагали у цьому Усі учасники заявили, що задоволені своїми житловими умовами, хоча ті, хто орендує житло за підтримки НУО, висловили занепокоєння щодо своєї спроможності платити за винаймання житла після завершення програми (через шість місяців), особливо якщо вартість оренди зросте.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

Досвід та переконання учасників ФГД щодо доступу до послуг охорони здоров'я різняться. Жителі міських районів загалом позитивно оцінили свій досвід звернень по медичну допомогу, тоді як думки мешканців сільської місцевості розділилися. Важливо, що незалежно від місця проживання, жоден з учасників, які отримали ТЗ, не заявив, що йому було відмовлено в наданні первинної або екстреної медичної допомоги. Крім того, більшість учасників зазначили, що їхній доступ до послуг охорони здоров'я поліпшився після отримання ТЗ. Однак учасники ФГД зауважили, що залишаються невирішеними медичні потреби, зокрема, що важливо, спеціалізовані обстеження, що не покриваються державою, наприклад, ортопедичні та офтальмологічні обстеження, а також доступ до пільгових медикаментів. Для біженців із серйозними захворюваннями з цими обмеженнями в доступності медичних послуг було важко впоратися, і вони викликали занепокоєння.

Літні люди (60+ років)

Основні порушені питання:
- Проблеми, пов'язані з житлом
- Позитивні взаємини між біженцями та місцевими громадами
- Легка реєстрація для отримання тимчасового захисту

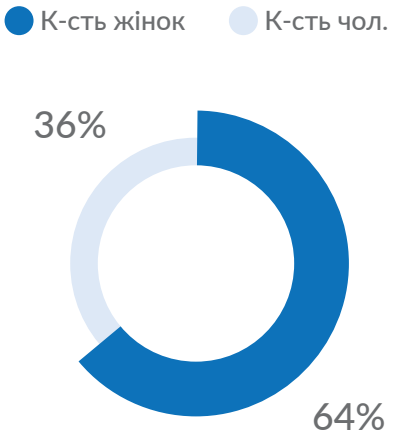

Діаграма 4 Розподіл літніх учасників ФГД за статтю.

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**5**	**36**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	4	33
Проживання у ЦРБ	1	3
Проживання у міських районах	5	36

Загальна ситуація

Уряд не веде обліку кількості прибулих до країни українців з розбивкою за віком. Однак, серед тих, хто отримує грошову допомогу УВКБ ООН, 15% - це дорослі віком 60 років і більше, з них майже 70% - жінки. Потреби і можливості біженців цієї демографічної групи (віком 60+), звісно, не є однорідними. Більшість тих із них, хто отримує грошову допомогу УВКБ ООН (60%) - віком 60-69 років, а 30% - віком 70-79 років. Десять відсотків - віком 80 років і більше.

Наміри

Літні учасники ФГД вже прожили в Молдові від кількох тижнів до одного року. Вони вирішили залишитися в Молдові, оскільки тут живуть їхні родичі та друзі, і вони вже звикли до тутешнього ритму життя. Всі учасники запланували залишитися в Молдові до закінчення війни. Один з учасників, пояснюючи, чому він не планує повертатися в Україну найближчим часом, описав Україну у своєму виступі немов цвинтар, наповнений жахливими спогадами про конфлікт. Глибокий емоційний тягар конфлікту був відчутним серед учасників протягом усього часу ФГД.

Ми хочемо повернутися в Україну, головне, щоб було куди повертатися.

Літня жінка-біженка з Тирасполя (Придністровський регіон).

Фокус група з біженцями літнього віку (60+) в Громадському центрі в Кагулі.

© UNHCR/HelpAge

Проживання

Літні біженці, які брали участь у РА, по-різному влаштовували своє життя: одні - в ЦРБ, інші - винайняли квартири або зупинилися в приймаючих сім'ях. Мешканці ЦРК задоволені своїм розміщенням, але побоюються останніх правил про вхід і вихід, стверджуючи, що вони можуть вплинути на можливість мешканців працювати допізна. Деякі з тих, хто живе в приймаючих сім'ях, частково оплачують своє проживання, тоді як ті, кого прийняли члени сім'ї, як правило, цього не роблять. Умови проживання в приймаючих сім'ях описуються як загалом гідні. Учасники, які винаймають квартири, загалом задоволені своїми житловими умовами, але мають занепокоєння щодо вартості оренди та комунальних послуг, що, на їхню думку, продовжують зростати. Хоча дехто скористався програмами допомоги з винайманням житла від НУО, їх непокоїть шестимісячний термін дії цих програм і те, як їм діяти далі. Винаймання житла в селах, на загальну думку, більш доступне через нижчу орендну плату.

Правовий статус

Усі учасники зазначили, що успішно отримали тимчасовий захист. За винятком тих, хто мав незначні технічні проблеми під час попередньої онлайн-реєстрації, про жодні серйозні перешкоди не повідомлялося. Багато учасників відзначили, що після отримання тимчасового захисту поліпшився доступ до послуг охорони здоров'я для їхніх дітей, і що медичний персонал став більш позитивно ставитися до них. Разом з тим, чимало учасників також заявили, що отримання тимчасового захисту суттєво не поліпшило їхнє життя в цілому, і що вони продовжують долати щоденні життєві труднощі.

Соціальні та адміністративні послуги

Учасники заявили, що вони не отримують соціальної допомоги від уряду Молдови або уряду України, хоча багато з них повідомили, що отримують пенсії від України. Більшість з них покладалися насамперед на підтримку міжнародних агенцій та організацій, зокрема на фінансову допомогу. Більшість учасників заявили, що у них є посвідчення про інвалідність, які без проблем визнають у Молдові. У Тирасполі учасники нічого не знали про заходи соціальної допомоги, передбачені для біженців.

Зайнятість та засоби до існування

Через свій вік учасники ФГД, переважно, не працювали повний робочий день і в основному покладалися на грошову допомогу, а дехто - на пенсію від України. Дехто з учасників заявив, що підробляє на півставки, оскільки грошова допомога, що надається, не задовольняє їхніх базових потреб. Зменшення або припинення надання гуманітарної допомоги деякими НУО, за словами учасників, вплинуло на їхню здатність зводити кінці з кінцями.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

Літні біженці, які брали участь у ФГД і зверталися по медичну допомогу, поділилися своїм позитивним і негативним досвідом. Наприклад, ті, хто в Комраті, розповіли про позитивну взаємодію з медичними працівниками. Труднощі з отриманням послуг профільних спеціалістів відзначило чимало людей, або через відсутність таких спеціалістів у районах, де мешкають ці люди, або через занадто тривале очікування, наприклад, лікарів «вухо-горло-ніс» (отоларингологів). Окрім того, багато хто згадував про високу вартість ліків, що є особливо важливим питанням для цієї групи населення.

Згуртованість громади та мирне співіснування

Ті позитивні взаємини між біженцями та молдованами, які описали інші учасники РА, також стосуються і біженців літнього віку. Учасники ФГД говорили про дружбу та взаємодопомогу між ними та їхніми молдовськими сусідами. Вони висловили вдячність за підтримку, яку отримали від молдован, зокрема, за допомогу в адаптації до життя в новій країні, забезпечення продуктами харчування та надання іншої підтримки тощо. Загальний настрій - співпраця та підтримка, без жодного повідомлення про конфлікти чи непорозуміння між українцями та молдованами. Притаманним як і для інших категорій біженців, але, можливо, з більшим впливом на біженців літнього віку, був мовний бар'єр. Учасники ФГД назвали мову бар'єром у спілкуванні, що свідчить про потребу в програмах мовної підготовки, орієнтованих, зокрема, на цю категорію біженців. Учасники ФГД також зазначили й про необхідність проведення більшої кількості заходів для жінок та дітей.

Українці та неукраїнці в системі надання притулку (шукачі притулку та особи, яким надано статус біженця або гуманітарний захист)

Основні порушені питання:

- Недостатня заробітна плата для задоволення базових потреб
- Нестача інформації про права та можливості
- Нестача інформації про можливості працевлаштування та потреба у професійних/мовних курсах
- Недостатня поінформованість про соціальні послуги

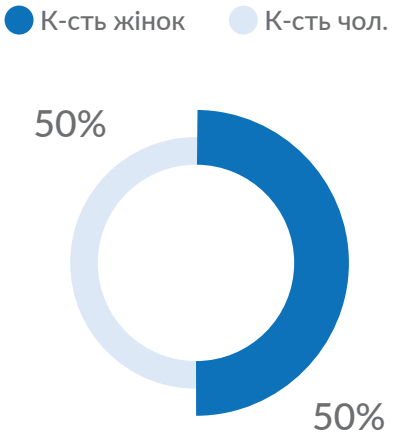

Діаграма 5 Розподіл учасників ФГД українського та неукраїнського походження (шукачів притулку та осіб, яким надано статус біженця та гуманітарний захист)

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**4**	**30**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	3	29
Проживання в Центрі тимчасового розміщення	2	11
Проживання у міських районах	4	30

Національності: Марокко, Сирія, Узбекистан, Бурунді, Гамбія, Камерун, Україна

Загальна ситуація

Станом на кінець вересня 2023 року загальна кількість шукачів притулку та людей, які отримали статус біженця або гуманітарний захист у Молдові, становила 1 419 осіб, про що повідомила Генеральна інспекція з міграції (ГІМ). Шукачі притулку в Молдові (771 особа) - вихідці з різних країн, серед яких найбільше представлено громадян України, Росії, Сирії та Таджикистану. Ті, хто отримав статус біженця або гуманітарний захист в країні (548 осіб), - це переважно вихідці з України, Сирії, Туреччини, Афганістану та Іраку. Заяви про надання притулку розглядаються Відділом міжнародного захисту та інформації про країну походження при Директораті з питань притулку та безгромадянства ГІМ. Хоча більшість українців, які покинули Україну після 24 лютого 2022 року, звернулися за тимчасовим захистом і отримали його, деякі подали заяви про надання притулку.

Наміри

Серед учасників РА, які в процесі або пройшли через систему надання притулку в Молдові, були як нещодавно прибулі (за 2 дні до прибуття), так і довгострокові резиденти (18 років). В учасників різні наміри щодо перебування в Молдові, залежно від країни походження, а також від їхнього правового статусу. Більшість висловили сильне бажання залишитися в Молдові, знайти роботу і стати самодостатніми. Для шукачів притулку, однак, відсутність більш надійного правового статусу видалося складним завданням. Деякі учасники заявили, що розглядають можливість поїхати до країн, де вони мають родинні та/або трудові зв'язки. У той час як українці зацікавлені повернутися в Україну після завершення збройного конфлікту, учасники з інших країн не розглядали таку можливість через побоювання про власну безпеку.

Правовий статус та доступ до отримання притулку

Учасники ФГД неукраїнського походження, мали різний досвід проходження процедури подання заяви про надання притулку в Молдові. У той час коли одні стикалися з труднощами, інші проходили процес подачі заяви без проблем, і врешті-решт отримали статус біженця або гуманітарний захист. Ті, хто все ще перебуває в процесі розгляду справи про надання притулку, зазначили, що відсутність гарантованого правового статусу - це суттєва проблема, яка спричиняє невизначеність і перешкоджає довгостроковим планам. Відхилення заявок ГІМ та перенесення судових слухань по апеляції посилили їхнє занепокоєння щодо власного майбутнього. Серед тих, чиї заяви про надання притулку були відхилені ГІМ, було чимало людей, невдоволених діями призначених державою адвокатів, які представляли їхні інтереси під час апеляції. Вони розповіли про відсутність змістовного діалогу, мовні бар'єри та відчуття відірваності від судового процесу.

Для таких шукачів притулку безпечний правовий статус був запорукою реалізації економічних та інших можливостей у Молдові. Учасники прагнуть справедливого ставлення до їхніх претензій з боку влади, а також висловили надію та сподівання щодо їхнього життя та майбутнього в країні. Усім українцям, які брали участь у ФГД, надано гуманітарний захист - правовий статус, що супроводжується низкою прав, з можливістю натуралізації через вісім років.

Рекомендації від учасників:

- Надавати офіційних перекладачів для шукачів притулку під час розгляду апеляцій про надання притулку з призначеними державою адвокатами

Зайнятість та засоби до існування

Багато хто з учасників неукраїнського походження, зокрема шукачі притулку, знали про можливості працевлаштування, але заявили, що зіткнулися з труднощами при працевлаштуванні. Серед перешкод з боку роботодавців - небажання наймати шукачів притулку через короткий термін дії їхніх посвідчень шукачів притулку,[8] необізнаність з документами,

[8] Відповідно до Закону «Про притулок», посвідчення шукача притулку дійсне протягом 30 днів з можливістю продовження на наступні 30-денні строки до прийняття рішення за заявою про надання притулку. Закон № 270/2008, ст. 32(2). У червні 2022 року, відповідно до законодавства про надзвичайні ситуації, Комісія з надзвичайних ситуацій продовжила цей термін до 90 днів. Однак із закінченням дії законодавчих актів про надзвичайний стан 31 грудня 2023 року термін їхньої дії повернувся до 30 днів.

Олексій, український біженець, за допомогою мобільної групи Генеральної інспекції з питань міграції, отримав легальний статус в Молдові (ТЗ) та доступ до основних послуг, що надаються за допомогою цього документа.
© UNHCR/Eugenia Ciurca

що посвідчують особу шукача притулку як доказом дозволу на роботу, а також невизнання дипломів з їхніх країн походження. Невміння розмовляти румунською або російською мовою згадувалося шукачами притулку як основна проблема. Учасники висловили потребу в допомозі у пошуку роботи, яка б відповідала їхнім здібностям, досвіду та знанням, підкресливши важливість покращення мовних навичок.

На тих роботах, де знання мови не було перешкодою, заробітна плата, за словами учасників, надзвичайно низька і недостатня для задоволення базових потреб.

Шукачі притулку також висловили зацікавленість у професійному навчанні, і бажання розпочати власну справу. Однак, знову ж таки, відсутність більш захищеного правового статусу згадується як чинник, що перешкоджає доступу учасників до можливості займатися підприємництвом.

Що ж до громадян України у фокус-групах, які отримали гуманітарний захист, то учасники підкреслили, що їхній основний дохід - це гуманітарна грошова допомога. Лише одна людина висловила зацікавленість у працевлаштуванні, але повідомила, що не змогла знайти відповідні можливості.

Рекомендації від учасників:
- Проводити вечірні онлайн-курси
- Поширювати інформацію про можливості працевлаштування, де не потрібне знання румунської або російської мови

Доступ до інформації

Як українці, так і неукраїнці учасники ФГД отримують інформацію з різних джерел, зокрема з офіційних веб-сайтів та соціальних мереж. Потім отриманою інформацією діляться з іншими учасниками своєї спільноти. Однак, на відміну від українців, неукраїнці зазначили загальну необізнаність щодо конкретних каналів або ресурсів для отримання інформації про свої права та можливості. Деякі шукачі притулку відзначили, зокрема, що НУО надавали корисну інформацію про пологи та доступну підтримку.

Проживання

Більшість учасників ФГД мешкали в Центрі тимчасового розміщення (ПТРБ) для шукачів притулку в Кишинеу, деякі винаймали житло самостійно. Учасники неукраїнського походження висловили занепокоєння щодо роботи адміністрації та охорони ПТРБ, зокрема, щодо труднощів у спілкуванні з тими, хто не володіє румунською або російською мовами. Вони відзначили, що зустрічі в ПТРБ часто проводилися російською або румунською мовою без перекладу на англійську (для тих, хто розмовляв англійською). Умови проживання в ПТРБ загалом визнані задовільними, хоча шукачі притулку неукраїнського походження висловили занепокоєння щодо правил перебування в ПТРБ, які вони охарактеризували як суворі, з відсутністю різноманітності в харчуванні та з переповненими кімнатами, де проживає до восьми людей в одній кімнаті. Учасники, які винаймали житло приватно, вирішили виїхати з ПТРБ з міркувань раціону харчування (різноманітність страв відповідно до релігійних вимог) та мовного бар'єру, а також з причин, пов'язаних з роботою.

Українські учасники висловили занепокоєння з приводу обмежень щодо тривалості перебування в ПТРБ, оскільки особи, які отримали статус біженця або гуманітарний захист, можуть проживати в ПТРБ лише протягом шести місяців з моменту отримання статусу. Сім'ї з дітьми, які відвідують школи поруч, сказали, що їх влаштовує життя в ПТРБ, і вони хотіли б залишитися там, якщо це можливо. Основне для них питання - потреба в подальшому проживанні після закінчення шестимісячного періоду дозволеного перебування після надання міжнародного захисту.

Рекомендації від біженців:

- Надавати підтримку перекладача під час зустрічей в ПТРБ та під час спілкування з адміністрацією.
- Забезпечити різноманітність харчування, беручи до уваги релігійні та культурні харчові вподобання.
- Обмежити наповнюваність кімнати, виходячи з її розміру та наявного простору.

Соціальні та адміністративні послуги

Учасники ФГД недостатньо обізнані з державними соціальними послугами для шукачів притулку та людей, яким надано статус біженця або гуманітарний захист. Однак вони добре поінформовані про підтримку, що надають НУО, завдяки інформаційним листівкам, зокрема тим, що розповсюджуються Генеральною інспекцією з питань міграції. Деяким учасницям, які нещодавно народили дітей, вдалося успішно отримати щомісячну державну допомогу по догляду за дитиною після пологів.

Що ж до громадян України, то ніхто з них не отримував соціальної допомоги від України, за винятком однієї людини, яка отримувала пенсійні виплати.

Жоден з учасників не звертався по соціальну допомогу в Молдові і не знав, як це зробити. Ніхто не вказав, що брав участь або знав про інтеграційну програму, яку пропонує ГІМ для людей, які отримали статус біженця та гуманітарний захист.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

Більшість учасників ФГД позитивно відгукувалися про безкоштовні державні медичні огляди. Проте відзначалися труднощі та прогалини у доступі до охорони здоров'я в цілому. Шукачі притулку неукраїнського походження висловлювали занепокоєння, зокрема, витратами на ліки, доступом до належного лікування хронічних захворювань, а також потенційними адміністративними перешкодами при реєстрації у лікаря для лікування, пов'язаного з вагітністю. Учасники українського походження повідомили про проблеми з доступом до медичної допомоги, зокрема, у випадку нетермінових операцій та стоматологічних послуг, що дорого коштують. Разом з тим, учасники обізнані про наявність безкоштовної медичної допомоги дітям, незалежно від правового статусу, навіть якщо подібні послуги не передбачені для дорослих.

Рекомендації від біженців:

- Забезпечити безкоштовними ліками людей, які мають хронічні захворювання

Доступ до освіти

Як українці, так і неукраїнці, які брали участь у ФГД, розповіли, що їхні діти відвідують місцеві школи та дитячі садки, і що вони не стикалися з жодними проблемами під час вступу до них.

Згуртованість громади та мирне співіснування

Біженці та шукачі притулку неукраїнського походження відзначали загалом позитивну взаємодію з місцевою громадою, про конфлікти не повідомлялося. Вони розповіли, що цінують можливість поділитися своєю культурою з молдованами, і запропонували організовувати заходи для зміцнення взаємин між двома спільнотами. Водночас, вони відзначили труднощі у спілкуванні з молдованами через невміння розмовляти румунською або російською мовами, що також вплинуло на їхню спроможність отримувати інформацію про місцеві події та можливості. Загалом, простежується чітке бажання більше взаємодіяти з місцевим молдовським населенням та брати участь у культурних обмінах з ним.

Респонденти-українці повідомили, що їхня взаємодія з місцевою спільнотою загалом спокійна і позитивна.

> *Я вважаю Молдову святою країною, єдиною, де до нас ставляться по-людськи*
>
> Біженець зі Штефан-Водського району

Підлітки та молодь

Основні порушені питання:
- Підтвердження резидентства та сумарні 45 днів як основні перешкоди при подачі заявки на отримання ТЗ
- Обмежений доступ до житла
- Недостатній дохід для задоволення базових потреб

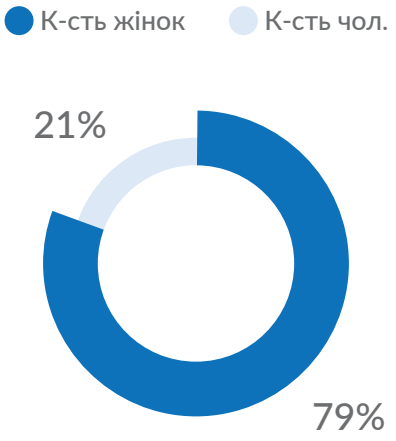

Діаграма 6 Розподіл підлітків та молоді, учасників ФГД, за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**3**	**14**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	3	14

Важлива примітка: Вік учасників ФГД - від 15 до 25 років.

Загальна ситуація

За даними УВКБ ООН, близько 10% біженців в Україні - це підлітки та молодь віком від 15 до 25 років. Серед них 57% жіночої статі та 43% чоловічої. Більшість підлітків та молоді, які отримують грошову допомогу УВКБ ООН (45%), проживають у Кишинеу, серед інших основних місць проживання - Окниця, Бєльці, Штефан-Воде, Дондушень, АТУ Ґаґаузія та Придністровський регіон.

Наміри

Як і інші українські біженці, підлітки та молодь, учасники ФГД, розповіли, що їхні сім'ї вирішили жити в Молдові під час конфлікту насамперед через її близькість до України, що полегшує потенційне повернення. Серед інших чинників - схожість культури та менталітету з Молдовою, а також більш прийнятна вартість життя в цій країні. Молодь описує труднощі, пов'язані з проживанням у Молдові, зокрема, з пошуком постійного житла, що, за їхніми словами, робить їхнє майбутнє в країні невизначеним. Хоча всі хотіли б повернутися в Україну після завершення конфлікту, але вони також стурбовані тим, як це може відбуватися на практиці, вказуючи на труднощі з перевезенням своїх речей і потенційні витрати на повернення.

Рекомендації від біженців:
- Організувати перевезення для повернення в Україну після закінчення війни

При пошуку квартир, на сайті жирним шрифтом вказано «Ми не здаємо українцям».

Хлопчик-біженець з Кишинева

В рамках Дня біженця діти з України та Молдови взяли участь у футбольному буткемпі.
© UNHCR/Salahaldeen Abdulrahman

Деякі учасники також висловили зацікавленість у навчанні за кордоном, наголошуючи на складності своїх життєвих обставин і прагненнях за межами Молдови.

Правовий статус

Всі учасники фокус-груп отримали або тимчасовий захист, або дозвіл на проживання в Молдові. Ті, хто має тимчасовий захист, вказали на певні труднощі у процесі подання запиту, зокрема складнощі зі збором потрібних документів, технічні збої в програмному забезпеченні для попередньої реєстрації та довгі черги в офісах ГІМ. Дехто з них відзначив як недолік тимчасового захисту неможливість покинути Молдову більш ніж на 45 днів. Процес оформлення дозволу на проживання описаний як трудомісткий - займає більше місяця. Ті, з учасників, хто отримав тимчасовий захист, зазначили, що не відчули суттєвих змін щодо доступу до послуг. Дехто розповідав про проблеми з отриманням дебетових банківських карток, попри наявність статусу ТЗ, тоді як інші стверджували, що тимчасовий захист спростив їм доступ до працевлаштування, а також до зарахування до школи.

Проживання

Дехто з учасників розповів про труднощі з пошуком житла в Молдові. Хтось стикався з орендодавцями, зацікавленими в довгостроковій здачі житла, наприклад, на рік або 18 місяців, а хтось відзначав високі ціни на квартири і труднощі з пошуком прийнятних житлових умов за меншу вартість. Також наголошувалося на дискримінації українців на ринку житла, коли деякі орендодавці відверто відмовляли українцям в винайманні житла або ж пропонували їм завищені ціни. Наголошувалося на необхідності мати зв'язки для пошуку дешевшого житла. У деяких випадках учасникам доводилося змінювати квартири по декілька разів, наприклад, через те, що спочатку вони мешкали з членами сім'ї і потребували більше простору, або ж через проблеми з орендодавцями, які порушували стабільність їхнього життя в Молдові. Зростання попиту на житло через закриття ЦРБ, як зазначалося, ще більше ускладнює ситуацію.

Зайнятість та засоби до існування

Під час дискусій молодь окреслила різні труднощі, пов'язані з працевлаштуванням у Молдові. Вони відзначили, що мовний бар'єр перешкоджає працевлаштуванню на офіційні та високооплачувані посади, особливо студентам, які намагаються поєднувати роботу з навчанням. Часто згадувалися можливості підробітку, наприклад, розповсюдження листівок, як спосіб заробити гроші.

Деяким учасникам виявилося легше працювати онлайн на роботодавців в Україні, як це робили інші члени їхньої родин. Вивчення румунської мови розглядалося як потенційне рішення для поліпшення кар'єрних перспектив.

В цілому, учасники мали загальне уявлення про те, де шукати роботу, використовуючи соціальні мережі та інтернет-канали.

Однак висловлювалася потреба у більшій кількості інформації про можливості працевлаштування, орієнтовані саме на українців.

Доступ до освіти

Учасники з самого початку зіткнулися з труднощами під час зарахування до молдовських шкіл через статус «слухачів», який вони отримали відповідно до законів про надзвичайний стан, і деякі з них обрали не йти до школи. Ті, хто мав посвідку на проживання в Молдові, проходили процес зарахування легше. Деякі підлітки, які навчаються в місцевих школах, розповіли, що зіткнулися з «холодним» ставленням з боку місцевих учнів і вчителів, а також виявили вдмінності в навчальних програмах, зокрема, з російської мови та історії Молдови.

Учасники студентського віку відзначили, що українцям доступні бюджетні місця, передбачені державними університетами. Однак вони відзначили нестачу інформації про можливості проходження стажування, що є обов'язковою частиною вищої освіти для студентів, зарахованих в українські університети.

Рекомендації від біженців:

- **Поширювати інформацію про можливості проходження стажування для українських студентів, які зараховані до молдовських університетів**
- **Проводити більше курсів румунської мови**

Доступ до інформації

Серед підлітків та молоді, учасників ФГД, найпопулярнішими засобами отримання інформації були миттєві повідомлення та соціальні мережі. Вони зазначили, що для отримання інформації покладаються на загальні чати Telegram, поширеної соціальної мережі серед українців, але не знають, яким каналам чи групам можна довіряти. Якість послуг та достовірність інформації, що надається різними гарячими лініями, виявилася під сумнівом. Учасники висловили особливу потребу в більш доступній правовій інформації, особливо щодо послуг, передбачених для людей з тимчасовим захистом.

Учасників підліткового та юнацького віку цікавить пошук проєктів та ґрантів для молоді, зокрема, пов'язаних з працевлаштуванням, а також ініціативи з організації заходів на підтримку біженців. Вони виявили жваву зацікавленість у таких заходах, як наставництво, викладання та надання послуг, уявляючи таку платформу, де громадяни України могли б продемонструвати свої таланти та запропонувати допомогу для розвитку інших. Крім того, молодь хотіла б отримувати більше інформації про кар'єрні можливості, зокрема про курси.

Рекомендації від біженців:

- Створити цільові, надійні канали в соціальних мережах з базовою інформацією для молодих людей, які приїжджають до Молдови з України та інших країн.
- Створювати наставницькі та навчальні заходи для підлітків та молоді з числа біженців, а також платформу для надання послуг.

Згуртованість громади та мирне співіснування

Учасники дискусії відзначили, що переважно проводять час зі своїми співвітчизниками в Молдові, мало спілкуючись з місцевим населенням. Громадські заходи, що об'єднують біженців та членів приймаючої громади, розглядаються як можливість розширити коло спілкування та налагодити зв'язки з місцевими мешканцями. Хоча загальний досвід взаємодії молоді з місцевим населенням був позитивним, учасники поділилися деякими випадками неприязних висловлювань місцевих молодих людей на їхню адресу (щоб вони поверталися в Україну).

Крім того, учасники відзначили існування мовного бар'єру між ними та молдованами, оскільки не всі молдовани розуміють російську мову, а більшість українців не знають румунської. Попри ці виклики, молоді учасники ФГД, особливо ті, хто навчається у школі та займається волонтерством, легше налагоджували контакти з місцевими мешканцями та збільшили своє коло спілкування. Відзначено позитивний досвід, особливо завдяки літнім таборам і заходам, організованим місцевими організаціями, що сприяло збільшенню кількості друзів і знайомств.

Рекомендації від біженців:

- Створити простір/безпечний простір для взаємодії та неформального спілкування між однолітками, як молдованами, так і українцями
- Організовувати неформальні заходи, спрямовані на вивчення культури, розвінчання стереотипів, сприяння взаємодії та обміну досвідом між українцями та молдованами

Підлітки та молодь (8-14 років)

Основні порушені питання:
- Перевагу надають онлайн-школі в Україні
- Мовний бар'єр
- Позитивний досвід у Молдові

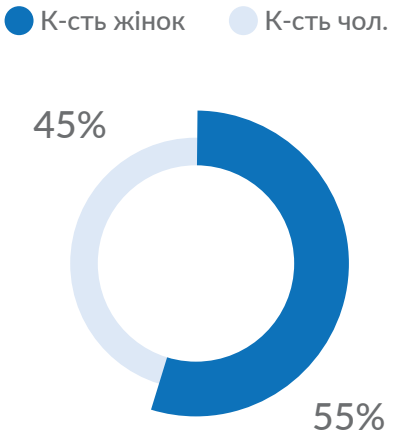

Діаграма 7 Розподіл дітей-учасників ФГД за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**3**	**22**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	3	22
Проживання у міських районах	3	22

Важлива примітка: Учасники ФГД були віком від 8 до 14 років.[9]

Загальна ситуація

Наразі, згідно з державною статистикою, близько 44% біженців у Молдові - діти віком до 18 років, серед яких приблизно порівну хлопчиків (23%) і дівчаток (21%). За даними УВКБ ООН про грошові виплати, діти віком від 8 до 14 років становлять близько 15% від загальної кількості біженців.

Наміри

На момент початку надзвичайної ситуації з біженцями учасники прожили в Молдові різні проміжки часу - від двох до 20 місяців. Майже всі учасники висловили бажання повернутися додому, як тільки закінчиться війна. Однак це рішення, за їхніми словами, залежало від їхніх батьків. Одна дитина висловила бажання вступити до коледжу в Молдові та продовжити навчання в одній з європейських країн. Більшість учасників, особливо ті, хто перебував у Молдові з початку війни, сказали, що, хоча їм подобається Молдова, та вони хотіли б повернутися, щоб навчатися у своїх школах в Україні.

[9] Згоду батьків отримували за допомогою формальної процедури отримання згоди, що гарантувала, що перед наданням дозволу на участь дітей вони були повністю поінформовані про характер і мету дослідження. ФГД проводили досвідчені фахівці з питань захисту дітей, щоб гарантувати безпечне та сприятливе середовище для дітей, які брали участь у дослідженнях.

> *Де б я не була, я знаю, що я - українка.*
>
> Дівчинка, яка мешкає в Бєльцях

Біженці та місцеві діти грають у волейбол в громадському центрі в Каушанах. Спорт руйнує бар'єри, дарує радість і дружбу.
© UNHCR/Salahaldeen Abdulrahman

Більшість учасників живуть зі своїми матерями. Лише одна людина живе з кимось іншим, а не з батьками, і в цьому випадку зі старшою сестрою. Втім, учасники підтримували зв'язок зі своїми батьками та родичами в Україні за допомогою онлайн-спілкування. Деякі учасники періодично відвідували своїх родичів в Україні, а потім поверталися до Молдови.

Життя у Молдові

Більшість дітей, які брали участь у ФГД, загалом позитивно відгукувалися про свій досвід життя в Молдові, відзначаючи, що вони знайшли тут нових друзів і добре адаптувалися. Попри деякі труднощі на початковому етапі, умови проживання в Центрах розміщення біженців або в орендованих квартирах їх влаштовували, і вони були задоволені умовами проживання. Розлука з близькими під час перетину кордону згадувалася деким як дуже важка. Деякі діти пригадали, що вони зіткнулися з довгими чергами до лікарів, але загалом позитивно оцінили систему охорони здоров'я в Молдові.

Освіта

Більшість дітей у фокус-групах відзначала, що надає перевагу онлайн-школі в Україні, прагнучи спілкуватися та навчатися у звичному середовищі. Деякі діти пішли до молдовських шкіл і задоволені своїм новим шкільним середовищем, відзначаючи нові знайомства і позитивний досвід. Однак декілька учасників зазнали певного негативного досвіду, зокрема цькування. Мовні бар'єри ускладнювали навчання в румуномовних молдовських школах.

Дехто з учасників відвідував школу одночасно в Україні (онлайн) і в Молдові (очно) і зазнав труднощів з тим, щоб знайти час на спілкування з друзями та навчання з України. Деякі діти, які навчаються в місцевих школах, висловили потребу в більш приязному спілкуванні з учителями та однолітками, та в безпечних місцях для посиденьок поза межами школи.

Рекомендації від біженців:

- Запропонувати курси румунської мови та підтримку дітям, які навчаються в місцевих школах.
- Посилити підтримку місцевих вчителів, щоб сприяти інтеграції дітей біженців у місцевих школах.
- Проводити заняття з протидії цькуванню в школах.
- Розробити тренінги, клуби та тематичні майстерні для розвитку навичок та залучення громади.

Згуртованість громади та мирне співіснування

Більшість учасників - активні учасники громадських просторів, організацій, та молодіжних центрів, де вони мали змогу отримати безкоштовні послуги. Їхнє коло спілкування - це переважно друзі з України, і лише у декількох є молдовські друзі. Для отримання інформації про послуги та можливості, як вони зазначають, вони покладаються на цифрові платформи, зокрема Інтернет та онлайн-групи. Це свідчить про потребу в цільових онлайн-ресурсах і платформах, що задовольнятимуть їхні інформаційні запити та сприятимуть інтеграційним зусиллям.

Нам не потрібно, щоб нас годував уряд, нам потрібен легальний статус

Шукач притулку неукраїнського походження, який проживає в ПТРБ

Особи без громадянства

Основні порушені питання:
- Безперешкодний процес подання заяви на отримання статусу особи без громадянства.
- Відсутність офіційних договорів оренди.
- Позитивний досвід отримання медичних послуг.

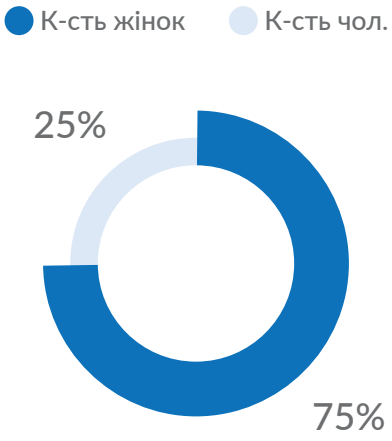

Діаграма 8 Розподіл учасників ФГД без громадянства за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**1**	**4**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	1	4
Проживання у міських районах	1	4

Важлива примітка: Учасники ФГД або вже були юридично визнані особами без громадянства, або перебували на стадії оформлення статусу особи без громадянства. Декількох учасників представляли їхні законні опікуни, оскільки вони - неповнолітні.

Загальна ситуація

Згідно з державною статистикою, в Республіці Молдова налічується 1 901 особа, визнана особою без громадянства, при цьому майже дві третини з них мешкає у Придністровському регіоні. Багато хто з них був визнаний особою без громадянства до того, як у 2012 році в Молдові запровадили формальну процедуру визначення статусу особи без громадянства. Станом на вересень 2023 року, за даними Генеральної інспекції з питань міграції (ГІМ), 277 людей мали на розгляді заяви про надання статусу особи без громадянства. Заяви про надання статусу особи без громадянства розглядаються Відділом з питань безгромадянства Директорату з питань притулку та безгромадянства ГІМ.

Наміри

Серед учасників були люди з різним досвідом і в різних життєвих обставинах, зокрема ті, хто прожив у країні тривалий час, але все ще стикається з проблемами з документами, а також ті, чий правовий статус особи без громадянства був підтверджений, і хто вважає, що вже влаштувався в Молдові і розглядає країну як своє постійне місце проживання. Часто їхній приїзд до Молдови був результатом випадкових обставин, зокрема, ймовірної депортації в іншу країну. Попри те, що не всі мають намір залишитися в Молдові назавжди, дехто вже сприймає Молдову як свій дім. Деякі учасники без громадянства висловили бажання побувати або жити в інших країнах, але сказали, що не можуть цього зробити через свій статус особи без громадянства.

Національна молодіжна рада Молдови та УВКБ ООН беруть участь у заході з соціальної згуртованості та інтеграції в Кишиневі.
© UNHCR/Eugenia Ciurca

Правовий статус
Учасниками ФГД стали переважно чоловіки, які подали заяву на отримання статусу особи без громадянства, а також одна жінка, яка вже була визнана особою без громадянства. Вони дізнавалися про послуги з надання правової допомоги через різні канали, як-от національні та міжнародні організації, а також через державні органи. Їхньою мотивацією отримати статус особи без громадянства було забезпечення доступу до прав і послуг, таких як офіційне працевлаштування та відкриття банківських рахунків, а також отримання загального відчуття стабільності та безпеки, зокрема й можливості возз'єднання сім'ї. Жоден з учасників не мав труднощів під час подачі заявки.

Проживання
Усі учасники не мали офіційних договорів винаймання житла, а житлові умови були різними: в одних потрібен ремонт, в інших не вистачало простору для життя. Деякі учасники ФГД повідомили, що стикалися з дискримінацією за расовою ознакою, а також з фінансовими труднощами, зокрема із затримкою виплати заробітної плати, що ускладнювало оплату оренди житла. Одна жінка повідомила, що її виселили через неспроможність платити орендну плату.

Доступ до послуг з охорони здоров'я
Всі учасники відзначили позитивний досвід доступу до медичних послуг. Учасниця, яка отримала статус особи без громадянства, повідомила, що вона користується перевагами безкоштовного лікування в державних медичних установах за цим правовим статусом.

Доступ до освіти
Учасники з дітьми загалом висловили позитивний досвід щодо навчання своїх дітей у школі. Водночас вони повідомляли про проблеми із зарахуванням дітей молодшого віку до дитячого садка через відсутність у них інших необхідних документів, окрім свідоцтва про народження дитини. Попри ці труднощі, діти були активно залучені до різноманітних позакласних заходів.

Зайнятість та засоби до існування
Усі учасники зазначили, що їхнє основне джерело доходу - неофіційна зайнятість. Вони вказали на загальну нестачу інформації про можливості працевлаштування з гідною заробітною платою, що дозволила б їм гідно забезпечувати свої сім'ї. Багато хто висловив зацікавленість у започаткуванні власного бізнесу, але на заваді цьому - вимоги до документації. Багато хто наголошував на потребі в доступній та добре оплачуваній роботі.

Етнічні роми

Основні порушені питання:

- Позитивний досвід отримання ТЗ
- Занепокоєння щодо умов проживання
- Нестача інформації про доступ до соціальних послуг
- Висока вартість доступу до послуг з охорони здоров'я

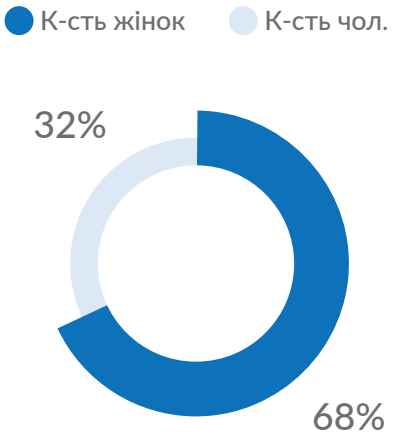

Діаграма 9 Розподіл учасників ФГД етнічних ромів за статтю

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**4**	**19**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	1	4
Проживання у ЦРБ	3	15
Проживання у міських районах	3	14
Проживання в сільських районах	1	5

Загальна ситуація

Як повідомили в Ромській робочій групі, в період з червня по липень 2023 року, за оцінками, в Молдові мешкало близько 1 530 ромських біженців, з них 54% - жінок і 46% - чоловіків. Населення рівномірно розподілилося між дорослими (48%) і дітьми (47%), причому 5% - віком понад 65 років. Розподіл за віком був загалом рівномірним по всій Молдові, хоча більшість тих, кому за 65 років (86%), мешкали в центральному регіоні та на лівому березі Дністра.

Більшість ромських біженців, опитаних Ромською робочою групою, мешкали в містах, і лише 28% - у сільській місцевості. Частка сільського населення дещо перевищувала загальну тенденцію серед українських біженців у Молдові, серед яких, за даними моніторингу захисту, близько 20% обрали проживання в сільській місцевості. Що ж до типу розміщення, то 51% опитаних мешкали в приватних помешканнях, а близько 44% - у Центрах розміщення біженців (ЦРБ). Кількість біженців у ЦРБ для ромів була набагато вищою, ніж для українських біженців загалом.

Наміри

Всі опитані роми заявили, що відчувають себе в Молдові в безпеці і прибули в країну зі своїми сім'ями. Коли мова зайшла про довгострокові плани, кожен зазначив, що хотів би повернутися в Україну, коли війна закінчиться, при цьому деякі зауважили, що для цього їм знадобиться фінансова допомога.

Лише двоє учасників, обидва з них мешкають у сільській місцевості, поділилися планами поїхати далі в Європу (Швейцарію та Німеччину), оскільки вважають, що там вони отримають більше підтримки у вигляді гуманітарної та фінансової допомоги. Однак вони також зазначили, що планують повернутися в Україну, коли війна закінчиться.

Правовий статус

Усі етнічні роми-учасники ФГД зазначили, що отримали тимчасовий захист. Жоден респондент не повідомив про проблеми з його отриманням (зокрема й ті, що проживають у Придністровському регіоні). Люди, які проживають у Центрах розміщення біженців (ЦРБ), пригадали, що їм забезпечили безкоштовне підвезення до офісів ГІМ для реєстрації для отримання тимчасового захисту, а також надали допомогу з попередньою реєстрацією. Водночас, люди заявили, що не помітили значних змін/поліпшень щодо своєї місцевої інтеграції в Молдові після отримання тимчасового захисту, хоча один учасник зазначив, що доступ до охорони здоров'я спростився після отримання цього правового статусу.

Проживання

Загалом, учасники, мешканці ЦРБ у міській місцевості, задоволені умовами свого проживання. Вони також заявили, що їм не загрожує виселення. Однак учасники, мешканці одного з ЦРБ у сільській місцевості, стурбовані умовами проживання в ньому, зокрема, тим, що кімнати переповнені, оскільки в них проживає до трьох сімей, і через тісне сусідство серед мешканців швидко поширюються хвороби. Ці учасники висловлюють надію на те, що за першої ж нагоди виїдуть з ЦРБ. Всі учасники з Придністровського регіону мешкали в приватному орендованому житлі.

Вони повідомили про численні проблеми із забезпеченням належним житлом, зокрема про небажання власників нерухомості здавати її в оренду ромським біженцям і про високу вартість винаймання.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

У всіх ФГД були учасники-роми, які зверталися по медичну допомогу в Молдові в той чи інший момент свого перебування в країні. Декілька людей зазначили, що їм або членам їхніх родин довелося викликати швидку допомогу і їх госпіталізували, і що лікування в шпиталі їм надали безоплатно. Переважно люди знали, що медичні послуги дітям надаються безоплатно. Учасники лише однієї ФГД з сільської місцевості відзначили, що їх просили підтвердити, що вони мають тимчасовий захист, щоб отримати доступ до медичних послуг.

Одна з головних проблем у сфері доступу до охорони здоров'я, на яку вказали ромські біженці, що проживають на правому березі Дністра, - відсутність безкоштовної стоматологічної допомоги для дорослих і дітей. Люди розповіли, що кожного разу, коли їм або їхнім дітям потрібно було звернутися до стоматолога, їм доводилося платити, і що послуги доволі дорогі. Значною перешкодою в доступі до якісної медичної допомоги було також названо вартість ліків.

Рекомендації від біженців:

- **Продовжувати та збільшувати видачу ваучерів за програмами охорони здоров'я**

Доступ до освіти

У жодного з ромів, учасників ФГД, з правого берега Дністра, діти не були зараховані до молдовських або українських шкіл (очно або онлайн), навіть у тих випадках, коли їхні діти відвідували школу, коли жили в Україні. Дискримінація та цькування - основні причини, через які респонденти не хотіли віддавати своїх дітей до місцевих шкіл у Молдові. Учасники в одній з локацій згадували, що у 2022 році діти з ромської громади почали відвідувати місцеву школу, але місцеві діти погано ставилися до них, змусивши їх покинути навчання. В іншому населеному пункті ромські біженці, які проживають у ЦРБ, заявили, що в районі немає російськомовних шкіл і що вони побоюються, що їхнім дітям буде важко навчатися в румуномовних школах. Усі учасники, мешканці ЦРБ, зазначили, що їхні діти відвідують заняття з навчання грамоті, що організовані на місцях гуманітарними організаціями. Загалом вони цілком задоволені цими заняттями і відзначають, що їхні діти роблять значні успіхи у вивченні румунської мови. Лише в одному населеному пункті ромські діти відвідували позашкільні заходи, що проводилися безкоштовно муніципалітетом. Діти жодного з учасників не відвідують дитячий садок. Це пояснювалося традицією ромської громади доглядати за маленькими дітьми вдома.

Рекомендації від біженців:

- **Розмістити ромських громадських посередників у місцевих школах. Це дозволило б батькам почуватися впевненіше, віддаючи своїх дітей до школи, а також допомогло б запобігти та протидіяти дискримінації та цькуванню.**

Соціальні та адміністративні послуги

Дехто з учасників зазначив, що в Україні отримував соціальні виплати, головним чином, допомогу при народженні дитини. Жоден з учасників не звертався за будь-якими соціальними послугами в Молдові і взагалі не знав про соціальні послуги, на які вони мають право.

Зайнятість та засоби до існування

Більшість ромів-учасників ФГД повідомили, що вони виживають завдяки гуманітарній допомозі та підтримці своїх родичів. На Правому березі учасники з двох населених пунктів зазначили, що дехто з членів сім'ї (чоловік) офіційно працевлаштований.

Втім, учасники розповіли, що люди, як правило, обирають неофіційну сезонну роботу в сільському господарстві, причому підлітки іноді також долучаються до таких можливостей заробітку. Головна перешкода офіційному працевлаштуванню, на яку вказали учасники, - нестача можливостей працевлаштування в районах, де вони мешкають. Декілька жінок з різних населених пунктів висловили зацікавленість у відкритті малого бізнесу або організації самозайнятості (роздрібна торгівля, швейна майстерня), але зазначили, що для цього їм потрібна фінансова підтримка та освіта.

Доступ до інформації

Всі учасники з правого берега знали про «Зелену лінію», куди вони могли звертатися за інформацією або зі скаргами. Однак учасники відзначили, що вони більше довіряють інформації, отриманій особисто, а не через гарячу лінію. Як наслідок, вони надавали перевагу отриманню інформації від представників гуманітарних організацій, які відвідували ЦРБ, або від керівників ЦРБ.

Нам добре в Молдові, ми в безпеці, наші діти взимку в теплі, але ми мріємо про день, коли повернемося додому.

Ромська жінка з українського міста Маріуполь (нині окупована територія)

Представники громад біженців, приймаючих громад, етнічних меншин, людей з інвалідністю, ЛГБТІК+, молоді, люди старшого віку, представники місцевої влади та волонтери, які беруть участь у Форумі громад 2023.

© UNHCR/Salahaldeen Abdulrahman

Згуртованість громади та мирне співіснування

У всіх локаціях, де проводилися ФГД з ромськими біженцями, учасники повідомляли про позитивну взаємодію з місцевою громадою та біженцями інших етнічних груп. Люди зазначали, що вони брали участь у громадських заходах, організованих у ЦРБ та в громаді, і що їхні діти також мали друзів серед місцевих дітей. У них також встановилися добрі взаємини і вони отримали підтримку з боку молдовської ромської громади.

Інші проблеми

Повсюди люди вкотре підтвердили потребу в подальшій гуманітарній допомозі та фінансовій підтримці, а також наголосили на важливості передбачуваності її надання.

Спільнота ЛГБТКІ+ біженців

Основні порушені питання:
- Тривалий період очікування на співбесіду про надання притулку
- Обмежені можливості працевлаштування та недостатня поінформованість про доступні навчальні курси або можливості професійного розвитку.

Діаграма 10 Розподіл ЛГБТІК+ учасників ФГД за статтю Національності: Україна та Російська Федерація

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	**1**	**4**
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	1	4
Проживання у міських районах	1	4

Наміри

Тривалість перебування в Молдові ЛГБТКІ+ учасників варіювалася від декількох тижнів до року. На рішення декого переїхати до Молдови вплинула близькість до України. В учасників різні плани на майбутнє. Дехто мав намір залишитися в Молдові на середньострокову або довгострокову перспективу і очікував підтвердження безпечного правового статусу. Інші розглядали Молдову як тимчасову зупинку в очікуванні віз для подальшого переїзду до країн, розташованих далі на захід.

Правовий статус

Група ЛГБТКІ+ об'єднала учасників з різним правовим статусом. Половина з них - шукачі притулку з Російської Федерації, а один все ще очікує на рішення щодо своєї заяви про надання притулку через рік після співбесіди. Інша половина або мала тимчасовий захист, або розглядала можливість його отримання.

Зайнятість та засоби до існування

Учасники висловили різні погляди щодо працевлаштування та своєї кар'єри. Дехто активно шукав роботу, маючи конкретні навички, наприклад, перукарські, а інші все ще визначалися з подальшими кроками. Можливості працевлаштування, особливо онлайн, здавалися обмеженими, і спостерігалася загальна необізнаність про потенційні навчальні курси або можливості професійного розвитку. Один учасник, який вільно володів румунською мовою, вважав свої мовні навички перевагою для подальшої інтеграції на ринку праці. Наголошувалося на потребі в додатковій інформації про можливості працевлаштування та освітні курси.

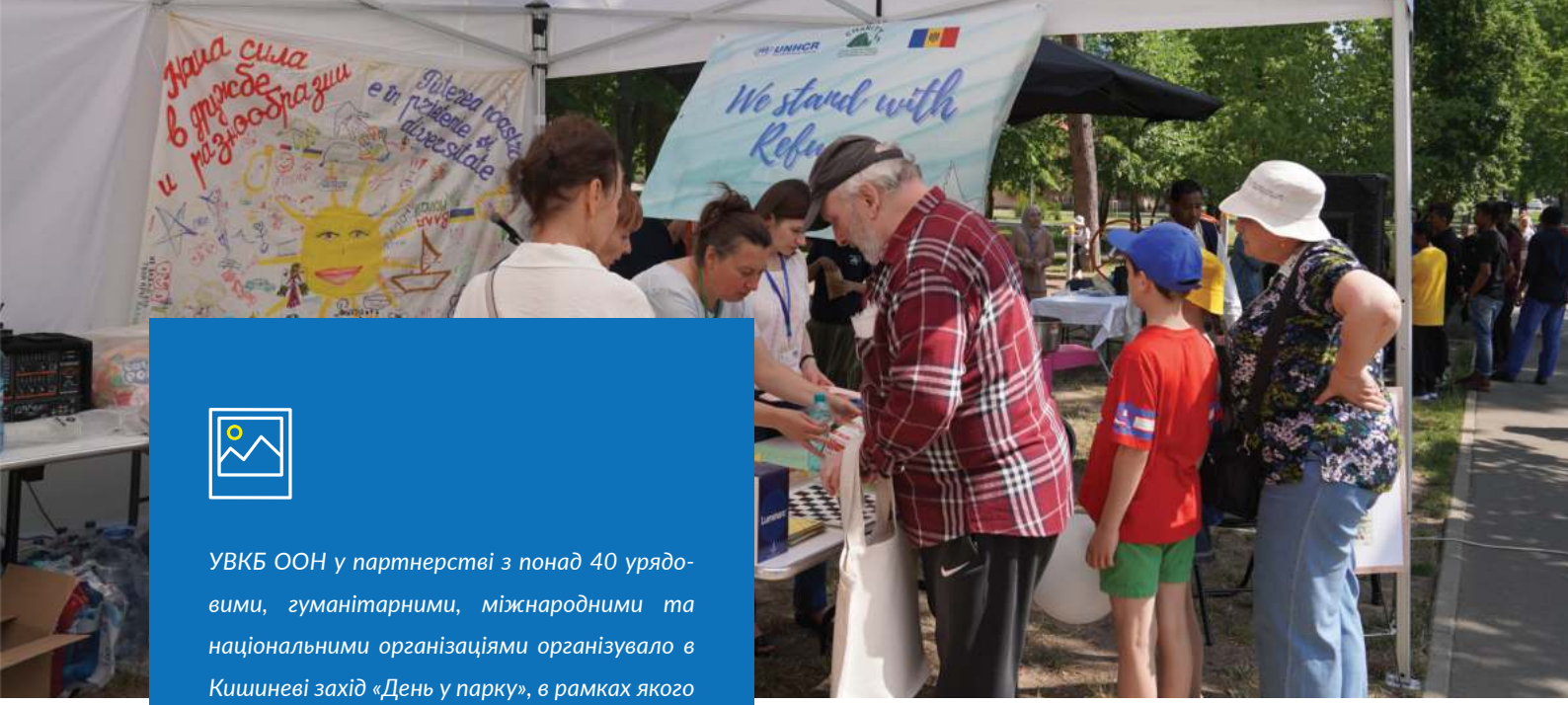

УВКБ ООН у партнерстві з понад 40 урядовими, гуманітарними, міжнародними та національними організаціями організувало в Кишиневі захід «День у парку», в рамках якого протягом усього дня проходили освітні та розважальні заходи для біженців і сімей з Молдови, а також музичні виступи молдовських виконавців та біженців з усього світу.
© UNHCR/Eugenia Ciurca

Проживання
Більшість ЛГБТКІ+ учасників мешкали в притулку, наданому місцевою НУО, деякі з них раніше проживали в ЦРБ або у родичів. Вони вирішили змінити тип проживання або для того, щоб мати більше особистого простору, або тому, що були незадоволені керівництвом ЦРБ. Один з учасників винаймав квартиру і повідомив, що має добрі стосунки з орендодавцем.

Доступ до послуг з охорони здоров'я
Учасники фокус-груп поділилися своїм досвідом щодо медичних послуг. Деякі учасники отримали позитивний досвід і могли отримати медичну допомогу безоплатно. Інші, однак, стикалися з перешкодами, зокрема, при отриманні стоматологічної допомоги або медичної допомоги для своїх дітей після того, як лікар казав їм про необхідність пред'явити дозвіл на проживання. Втім, ніхто з учасників або їхніх партнерів не потребував більш спеціалізованих медичних послуг.

Згуртованість громади та мирне співіснування
ЛГБТКІ+ учасники виокремили як позитивні, так і складні аспекти у своїй взаємодії з місцевою громадою. Дехто згадував про конфлікти з сусідами на ґрунті української національності, що свідчить про випадки дискримінації. Разом з тим, учасники ФГД зазначили, що загалом не відчувають негативного ставлення до себе і не мають конфліктів з місцевою громадою через свою сексуальну орієнтацію або ґендерну ідентичність, хоча вони, як правило, не розголошують цю інформацію іншим людям. Учасники відчували зв'язок і підтримку місцевих НУО ЛГБТКІ+, визнаючи їх важливим ресурсом для своєї місцевої інтеграції.

Доступ до інформації
Учасники покладалися на різні джерела збираючи інформацію, але основним інструментом був Інтернет. Місцеві організації, що працюють з ЛГБТІК+, також були визнані надійним джерелом. Хоча учасники не називали конкретне джерело інформації як основний ресурс, основними були онлайн-платформи. Учасники також зазначили, що вони знають, куди звертатися по допомогу для подання скарг, що свідчить про наявність певного рівня обізнаності про наявні шляхи отримання допомоги та підтримки.

Рекомендації

Загальні:

1.1. Продовжувати та поглиблювати залучення біженців до власного захисту, в тому числі через мобілізацію громад (Уряд, Партнери Координаційного форуму з питань біженців (КФБ)).

1.2.Поширення висновків оцінювання 2023 року серед відповідних суб'єктів, включаючи учасників (Агентство ООН у справах біженців, Робоча група з питань підзвітності постраждалим особам).

1.3 Продовжувати та посилювати інформаційно-просвітницьку діяльність серед біженців, осіб, які шукають притулку та осіб без громадянства, особливо за межами центрів розміщення біженців у Молдові (Уряд, Партнери КФБ).

У сфері базових потреб:

2.1 Продовжувати надавати багатоцільову та адресну грошову допомогу біженцям, шукачам притулку та особам без громадянства, а також громадянам Молдови, які приймають біженців (Партнери КФБ, Донори).

2.2. Надавати непродовольчі товари біженцям з вразливих груп, особам, шукачам притулку та особам без громадянства, особливо в зимовий період (Партнери КФБ)

2.3. Надавати додаткову фінансову підтримку біженцям у зимовий період для покриття підвищених витрат на енергоносії та придбання теплого одягу; здійснювати розподіл дров (Уряд, Агентство ООН у справах біженців, Партнери КФБ).

2.4 Збільшити інформаційно-просвітницьку роботу та допомогу біженцям, які проживають у Придністровському регіоні, зокрема представникам вразливих або маргіналізованих груп, таких як етнічні Роми, особи з інвалідністю та люди похилого віку, а також забезпечити доступ до допомоги та послуг на решті території Молдови (Уряд, Партнери КФБ).

У сфері розміщення:

3.1. Забезпечити наявність вільних місць у Центрах Розміщення Біженців (ЦРБ) для вразливих категорій біженців з огляду на закриття центрів, що відбувається зараз (Уряд).

3.2. Розробити довгострокові рішення для біженців, які не можуть дозволити собі приватну оренду житла, включаючи програми доступного житла, та поєднати їх із працевлаштуванням або діяльністю, що приносить дохід. (Уряд, Партнери КФБ, Донори).

3.3. Забезпечити належні умови в державних центрах розміщення біженців, зокрема, щодо водопостачання та санітарії, а також рівня заповнюваності кімнат (Уряд).

3.4. Забезпечити доступність державних центрів розміщення для осіб з інвалідністю (Уряд, Партнери КФБ, Донори).

3.5. Моніторинг здатності біженців, які користуються програмами допомоги з орендою житла, брати на себе витрати на проживання після завершення програми та розгляд можливості продовження програми для окремих осіб у разі потреби (Партнери КФБ, Донори).

3.6. Забезпечити усний переклад основними мовами під час спілкування з особами, які проживають у Центрах Тимчасового Розміщення (ЦТР) (Уряд, Партнери КФБ).

3.7. Забезпечити різноманітність харчування у центрах розміщення, задовольняючи релігійні та дієтичні потреби (Уряд).

3.8. Розробити перехідні плани для осіб, яким надано статус біженця або гуманітарний захист, щоб вони могли виїхати з центрів розміщення; надати житло в інших центрах у Кишиневі тим, хто не спроможний забезпечити себе засобами до існування (Уряд).
3.9. Моніторинг дискримінації біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства на ринку приватного житла, зокрема, за ознакою національності та расової/етнічної приналежності, та забезпечення обізнаності про наявні механізми подання скарг (Уряд, Партнери КФБ).

У сфері охорони здоров'я:
4.1. Продовжувати інформаційні кампанії для біженців з України, роз'яснюючи інформацію про доступні медичні послуги та заохочуючи бенефіціарів тимчасового захисту реєструватися у сімейних лікарів (Уряд, Партнери КФБ).
4.2. Продовжувати та розширювати інформаційні кампанії для медичних центрів та лікарень з метою роз'яснення доступних послуг для біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства, в тому числі тих, хто має тимчасовий захист. (Уряд, Партнери КФБ).
4.3. Включити бенефіціарів тимчасового захисту, шукачів притулку та осіб без громадянства до державної програми медичного страхування за фінансової підтримки міжнародної спільноти (Уряд, Донори).
4.4. За умови відсутності медичного страхування для осіб, які отримали тимчасовий захист та шукачів притулку, забезпечити безкоштовне надання основних лікарських засобів та розширити доступ до спеціалізованих медичних послуг, не ургентних операцій та стоматологічної допомоги; розширити надання ваучерів на отримання медичної допомоги у разі відсутності доступних послуг (Уряд, Партнери КФБ, Донори).
4.5. Підтримувати уряд Молдови у розширенні спеціалізованих медичних послуг у сільській місцевості для громадян Молдови, так і для біженців (Уряд, Донори).
4.6. Співпрацювати з де-факто владою Придністровського регіону щодо збільшення кількості спеціалізованих лікарів у регіоні; підтримувати медичні послуги, що надаються організаціями громадянського суспільства у Придністровському регіоні (Уряд, Партнери КФБ, Донори).

У сфері соціальних послуг:
5.1. Проведення інформаційних кампаній для біженців з України про наявні соціальні послуги та програми соціальної допомоги, а також про умови участі в них на обох берегах Дністра (Уряд, Партнери КФБ).
5.2. Забезпечити спроможність та фінансову підтримку державним установам на національному та місцевому рівнях для включення біженців до державних програм (Уряд, Партнери КФБ, Донори).
5.3. Розширити доступ біженців з інвалідністю до державних програм допомоги особам з інвалідністю (Уряд, Донори).
5.4. Забезпечити, щоб усі особи, яким надано статус біженця, гуманітарний захист або статус особи без громадянства, знали про інтеграційні послуги, що надаються Генеральною інспекцією з питань міграції; розширити доступ до інтеграційної програми Генеральної інспекції з питань міграції для осіб, яким надано тимчасовий захист (Уряд, Партнери КФБ, Донори).

У сфері освіти:

6.1. Сприяти зарахуванню дітей українських біженців до молдовських шкіл (Уряд, Партнери КФБ).

6.2. Продовжувати надавати спеціальні місця в місцевих школах для спільного навчання дітей онлайн, якщо вони мають доступ до навчання в Україні (Уряд, Партнери КФБ, Донори).

6.3. Підвищувати обізнаність вчителів про труднощі, з якими стикаються діти-біженці, та їхню роль у підтримці інтеграції та запобіганні булінгу (Уряд, Партнери КФБ).

6.4. Запровадження системи "приятелів" у місцевих школах, об'єднавши нових учнів-біженців з молдовськими учнями, які вже навчаються в школі (Уряд, Партнери КФБ).

6.5. Продовжувати і розширювати позакласні заходи в молдовських школах, особливо спортивні та культурні заходи, та забезпечити транспортування до них дітей, які проживають у сільській місцевості (Уряд, Партнери КФБ).

6.6. Збільшити кількість класів з вивчення румунської мови для дітей біженців, у тому числі шляхом запровадження програми з вивчення румунської як другої мови (Уряд, Партнери КФБ, Донори).

6.7. Поширювати інформацію про можливості стажування для українських студентів, які навчаються в університетах Молдови (Уряд, Партнери КФБ).

6.8. Розробити тренінги, клуби та тематичні семінари в школах для розвитку навичок та залучення дітей біженців та молдовських дітей до участі в житті громади (Уряд, Партнери КФБ).

6.9. Забезпечити доступ до освіти для осіб без громадянства, які не мають певних документів через свій статус (Уряд).

6.10. Посилити роботу з ромською громадою, особливо через громадських медіаторів, з метою сприяння охопленню ромських дітей шкільною освітою (Уряд, Партнери КФБ).

6.11. Залучати ромських громадських медіаторів до роботи в місцевих школах для сприяння охопленню дітей шкільною освітою та протидії дискримінації і булінгу (Уряд, партнери КФБ).

6.12. Продовжувати проводити навчальні курси для ромських дітей-біженців з метою підвищення їхньої грамотності (Уряд, партнери КФБ).

У сфері зайнятості та засобів до існування:

7.1. Збільшити доступність курсів румунської мови (Уряд, партнери КФБ).

7.2. Розширити обмін інформацією та консультування щодо можливостей працевлаштування (Уряд, партнери КФБ).

7.3. Розширити можливості доступу до послуг з догляду за дітьми для біженців, включаючи догляд за дітьми на рівні громади (Уряд, партнери КФБ).

7.4. Розробити стратегію взаємодії з приватним сектором, адвокатуючи працевлаштування біженців (Уряд, партнери КФБ).

7.5. Проведення інформаційної кампанії з потенційними роботодавцями щодо прав, пов'язаних з різними правовими статусами, зокрема, тимчасовим захистом та статус особи, яка шукає притулку (Уряд, партнери по РКФ).

7.6. Надавати подальшу підтримку Національному агентству зайнятості (НАЗ) як на національному рівні з метою розвитку його платформи для кращої орієнтації на біженців, так і на регіональному рівні з метою підбору вакансій для біженців та бізнесу (Уряд, партнери КФБ).

7.7. Розширити можливості для професійного/бізнес розвитку біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства, особливо за межами Кишинева (Уряд, партнери КФБ).

7.8. Підтримувати біженців з інвалідністю та біженців старшого віку у пошуку та забезпеченні зайнятості, що відповідає їхньому досвіду та здібностям (Уряд, партнери РКФ).

7.9. Розширення транспортних можливостей у сільській місцевості для полегшення працевлаштування в інших населених пунктах шляхом розширення маршрутів громадського транспорту або надання транспорту роботодавцями чи партнерами (Уряд, партнери КФБ).

У сфері правового статусу та доступу до притулку:

8.1 Забезпечити, щоб особи, переміщені з України, мали доступ до стійкого правового статусу та знали, як його отримати (Уряд, партнери КФБ).

8.2. Забезпечити наявність мобільних бригад Генеральної інспекції з питань міграції (ГІПМ) для реєстрації для отримання тимчасового захисту тих, хто не може приїхати до офісу ГІПМ (Уряд).

8.3. Внести зміни до рішення про тимчасовий захист, щоб дозволити бенефіціарам виїжджати за межі Молдови на термін, що перевищує 45 днів сукупно (Уряд).

8.4. Інвестувати додаткові ресурси в державні системи притулку, безгромадянства та натуралізації, щоб уникнути невиправданих затримок у прийнятті рішень (Уряд, партнери КФБ, Донори).

8.5. Покращити діалог між особами, які шукають притулку та призначеними державою адвокатами щодо апеляцій у справах, у тому числі шляхом проведення більш регулярних зустрічей та забезпечення перекладу (Уряд).

8.6. Провести тренінги для співробітників ГІПМ з питань надання притулку щодо розгляду заяв на підставі сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності (Уряд, партнери КФБ).

У сфері доступу до інформації:

9.1. Покращити якість та своєчасність інформації, що надається «Зеленою лінією», а також іншими інформаційними джерелами, до яких регулярно звертаються біженці (Уряд, партнери КФБ).

9.2. Продовжувати використовувати надійні канали зв'язку для передачі інформації, зокрема, соціальні мережі, такі як Viber і Telegram, визнаючи, що деякі біженці матимуть обмежений доступ до них (партнери КФБ).

9.3. Покращити інформування шукачів притулку та осіб без громадянства, які не є громадянами України, про наявні послуги та допомогу (партнери КФБ).

9.4. Розглянути можливість створення цільових, надійних каналів у соціальних мережах з базовою інформацією для молоді, які приїжджають до Молдови з України та інших країн (партнери КФБ).

9.5. Створити платформу для надання послуг підліткам та молоді з числа біженців, яка б надавала інформацію про наставництво та викладацьку діяльність і можливості (партнери КФБ).
9.6. Забезпечити, щоб біженці знали про механізми подання скарг та зворотного зв'язку і щоб ті, хто подає скарги, отримували швидку відповідь (партнери КФБ).
9.7. Розглянути можливість створення каналу зворотного зв'язку та реагування для біженців, які проживають у придністровському регіоні, або полегшити доступ біженців, які проживають у регіоні, до існуючих каналів і забезпечити включення інформації про послуги, що надаються на Лівому Березі; інформувати біженців, які проживають у придністровському регіоні, про ці ресурси (партнери КФБ).

У сфері згуртованості громад та мирного співіснування:
10.1. Продовжувати моніторинг відносин між біженцями та приймаючими громадами, особливо на півночі країни (Уряд, партнери КФБ).
10.2. Забезпечити надання допомоги як біженцям, так і вразливим громадянам Молдови (Уряд, партнери КФБ, Донори).
10.3. Забезпечити інформування про заходи місцевої громади в місцях, які часто відвідують біженці, шукачі притулку та особи без громадянства (Уряд, Партнери КФБ).
10.4. Інформувати членів місцевих громад про джерела фінансування для українських біженців, а також про підтримку, яку надають донори та гуманітарні організації вразливим громадянам Молдови (Уряд, Партнери КФБ).
10.5. Організовувати неформальні заходи, спрямовані на культурне навчання, розвінчання стереотипів, сприяння взаємодії та обміну досвідом між українцями та молдованами, а також між біженцями та шукачами притулку інших національностей (Уряд, Партнери КФБ).
10.6. Створення місця/безпечного простору для взаємодії та неформального спілкування між біженцями та молдовськими підлітками і молоддю (Уряд, Партнери КФБ).

Додаток 1

Українські біженці, які мешкають у Придністровському регіоні

	К-сть груп	К-сть учасників
Всього	6	33
Проживання у приватних помешканнях та у громадах	6	33
Проживання у міських районах	6	33

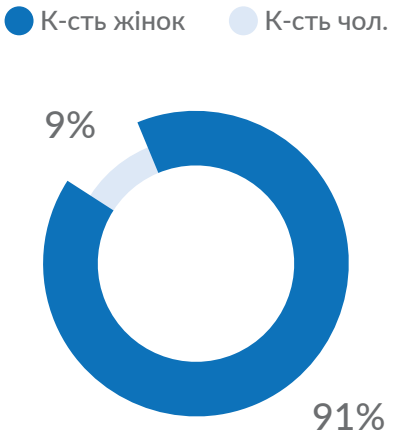

Діаграма 11 Розподіл учасників ФГД, які мешкають на лівому березі Дністра, за статтю

Загальна ситуація

Офіційної статистики щодо кількості українських біженців, які мешкають у Придністровському регіоні, немає. За оцінками УВКБ ООН, їхня кількість - від 4 000 до 6 000 осіб. За даними Генеральної інспекції з питань міграції, станом на 22 січня 2024 року 4 178 осіб, які мешкають у Придністровському регіоні, отримали тимчасовий захист.

Наміри

Майже всі учасники ФГД прожили в Придністровському регіоні більше року і планують повернутися в Україну, як тільки закінчиться війна. Майже всі учасники ФГД серед підлітків та молоді заявили, що планують закінчити навчання в Молдові, перш ніж повернутися в Україну.

Правовий статус

Всі учасники ФГД, мешканці Придністровського регіону, уже отримали або перебували в процесі отримання тимчасового захисту. Жоден з них не повідомив про труднощі, пов'язані з процесом реєстрації.

Проживання

Учасники ФГД у Придністровському регіоні переважно мешкали в приймаючих сім'ях або в приватних помешканнях. Приватне житло вважається дешевшим, ніж на Правобережжі. Проте, ромські біженці заявили про погані умови проживання, вказуючи на переповненість квартир і обмеженість фінансових ресурсів для забезпечення себе прийнятним житлом.

День України в Молдові - це щорічна подія, яка долає кордони завдяки музиці, концертам та щирій підтримці українсько-молдовських відносин. Традиція, започаткована ще до війни в Україні, продовжується щороку як свідчення незламного духу братерства та культурного єднання.

© UNHCR/Salahaldeen Abdulrahman

> *Війна - це безглуздо, краще б люди працювали на благо громади всі разом, а не воювали.*
>
> Біженка з Тирасполя (Придністровський регіон)

Зайнятість та засоби до існування

У Придністровському регіоні, зокрема в Тирасполі, учасники ФГД оцінили доступ до працевлаштування як простіший для тих, хто народився на цій території і згодом проживав в Україні, на відміну від тих, хто вперше приїхав у регіон. Ті, хто народився в Придністровському регіоні, сприймалися як місцеві жителі і краще знайомі з регіоном. Деякі учасники ФГД вказали на стурбованість щодо стабільності роботи та низьку заробітну плату як причини безробіття, а деякі заявили, що не можуть працювати через обов'язки з догляду за дітьми. Попри зацікавленість у підприємництві та малих грантах, учасники бачать більше можливостей для таких починань на Правобережжі Дністра, ніж на Лівобережжі. Ромські біженці також зазначили, що вони не мають доступу до офіційного працевлаштування, вказавши на аналогічні занепокоєння. У той час як учасники чоловічої статі висловили думку, що вони розглядають можливість знайти роботу на правому березі, учасниці заявили, що вони планують продовжувати піклуватися про своїх дітей, а не працювати поза домом.

Доступ до інформації

Учасники ФГД з Придністровського регіону відзначили, що у них немає жодного джерела інформації, якому можна довіряти, що змушує їх почуватися відірваними і розгубленими.

Доступ до послуг з охорони здоров'я

Люди, які залишилися в придністровському регіоні, повідомляли про загальну недовіру до місцевих лікарів, висловлюючи занепокоєння з приводу їхніх навичок. Вони відзначили, що отримання якісної медичної допомоги коштує дорого, а поїздки до Кишинеу також ускладнені витратами. Люди літнього віку (понад 60 років) і ромські біженці, які мешкають у Тирасполі, серед основних проблем у сфері охорони здоров'я називають незадоволені медичні потреби, а також нестачу лікарів-спеціалістів (офтальмологів, невропатологів) для дітей і дорослих. Також наголошувалося на високій вартості ліків.

Доступ до соціальних та адміністративних послуг

Учасники ФГД, мешканці Рибниці, зазначили, що в регіоні їх вважають радше іноземцями, ніж біженцями, і тому вони не мають права на соціальну підтримку, що надається біженцям місцевою владою. Жінка, що мешкає в Придністровському регіоні, яка після народження дитини зареєструвалася для отримання соціальної допомоги на правому березі Дністра, так і не отримала жодної допомоги після більш ніж півріччного очікування. Незалежно від типу розміщення або місця проживання, всі учасники заявили, що їм бракує достатньої інформації про доступні програми соціальної допомоги та критерії участі в них у Молдові, як на лівому, так і на правому березі.

Згуртованість громади та мирне співіснування

Учасники-біженці, мешканці Придністровського регіону, не розповідали про конфлікти або напруженість у взаєминах з місцевими громадами, хоча висловили стурбованість з приводу цькування та дискримінації ромських дітей-біженців у місцевій школі.

Доступ до освіти

Підлітки та молодь, які відвідують місцеві школи в Придністровському регіоні, загалом повідомляли про позитивний досвід, зокрема про отримання безкоштовних високоякісних гарячих обідів та налагодження дружніх стосунків з однокласниками. За відгуками, процедура зарахування була простою. Учні випускних класів середніх шкіл зазначили, що вони продовжують свою українську освіту онлайн, оскільки планують вступати до університетів в Україні і непокояться, що не зможуть цього зробити з атестатом, виданим у Придністровському регіоні.

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПІЛЬНОЇ ОЦІНКИ 2023

РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА

Лютий 2024 р.

UNHCR Office in the Republic of Moldova
mdach@unhcr.org
29 Strada Sfatul Țării, Chișinău, Moldova

www.unhcr.org/md

UNHCR
The UN Refugee Agency